

บทที่ 4 วรรณกรรมแห่งความหวัง

สิ่งที่ตัวละครจากวรรณกรรมข้างเผ่าพันธุ์ต้องประสบทุกวันราวกับไม่มีที่สิ้นสุดคือ ความหิวโหย ความกลัว ความทรนทานและการสูญเสีย กล่าวได้ว่าสภาพในค่ายกักกันแทบไม่เปิดโอกาสให้พวกเขามีชีวิต ดังนั้น ความหวังที่จะอยู่รอดคงจะเป็นเรื่องน่าขบขัน โง่เขลา และห่างไกลจากความจริง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นความกล้าหาญที่กล้าบฏต่อการล้างเผ่าพันธุ์ชาวฮิวของรัฐบาลซึ่งมีเป้าหมายหลักคือ การทำลายชาวฮิวอย่างถอนรากถอนโคน นำแปลกที่ว่าตัวละครยังคงมีความปรารถนาที่จะมีชีวิต ความปรารถนาที่จะมีชีวิตนี้มีโช่อุบัติเหตุหรือเกิดขึ้นลอยๆ โดยไร้ที่มา แต่เกิดจากความหวัง

4.1 ความหวัง

ความหวังในที่นี่สามารถจำแนกออกเป็นสองประเภทคือ ความหวังที่จะได้กลับมาอยู่ร่วมกับคนที่ตนรัก และความหวังที่จะได้รับอิสรภาพ การที่จะมีความหวังได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยอีกหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการมองโลกในแง่ดีควบคู่ไปกับการมีจินตนาการ เพื่อช่วยคำจูนจิตใจให้เข้มแข็งจนสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและคนรอบข้าง

4.1.1 ความหวังที่จะได้อยู่ร่วมกับบุคคลอันเป็นที่รัก

กระบวนการล้างเผ่าพันธุ์ชาวฮิวทำให้ตัวละครต้องพลัดพรากจากคนที่ตนรักไปคนละทิศละทาง โดยปกติแล้ว พวกเขาไม่มีโอกาสได้ติดต่อกัน เว้นเสียแต่โชคดีได้พบกันหรือทราบข่าวของกันและกันโดยบังเอิญ ซึ่งเกิดขึ้นได้น้อยมาก แม้กระนั้นตัวละครก็ยังคงมีความหวังที่จะได้อยู่กับคนที่รักอีกครั้งหนึ่ง สามารถกล่าวได้ว่าความรักและความหวังเป็นสิ่งที่เกี่ยวคู่กันจนไม่สามารถแยกจากกันได้ เนื่องจากความรักเป็นบ่อเกิดแห่งความหวัง ทำให้ชีวิตที่เค็งคว้างว่างเปล่ามีจุดหมายและกำลังใจที่เข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับชะตากรรมอันโหดร้าย

ความหวังที่จะได้กลับมาอยู่ร่วมกับคนที่รักเป็นแรงผลักดันอีกประการที่ทำให้ตัวละครสามารถอดทนต่อไปได้ ตัวละครส่วนใหญ่พลัดพรากจากคนที่ตนรักไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง พ่อแม่ คู่ครองและลูก บางคนเผ่าคร่ำครวญถึงคนที่จากไปจนทำให้หมดความปรารถนาที่จะมีชีวิต

อยู่เช่น โรซ่า ลูกบินจากเรื่อง *The Shawl* ในขณะที่บางคนแปรความเศร้าโศกจากความสูญเสียนี้ ให้เป็นพลังในการมีชีวิตด้วยการรอคอยที่จะให้ความหวังของตนเป็นจริง อาทิ เกอร์ดา ไคลน์ จากเรื่อง *All But My Life* หวังว่าจะได้พบหน้าพ่อแม่และพี่ชายอีก กุยโดจากเรื่อง *Life Is Beautiful* หวังว่าครอบครัวเล็กๆ ของเขาจะได้กลับมาอยู่พร้อมหน้าพ่อแม่และลูกเมื่อทุกอย่างยุติ และนายแพทย์แฟรงค์ค์หวังว่าจะได้กลับมาอยู่ร่วมกับภรรยาอีกเช่นเดียวกับโจเซฟ เบา จากเรื่อง *Dear God, Have You Ever Gone Hungry?* เห็นได้ว่าความรักทำให้เกิดความหวังอันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้

The Angel of love was in favor for creating man because he felt that in order to survive, men would have to love one another.

(Wiescl, 1990: 227)

ชีวิตอันทารุณโหดร้ายในค่ายกักกัน กอปรกับสถานการณ์การต่อสู้กันอย่างดุเดือดระหว่าง ฝ่ายสัมพันธมิตรและรัฐบาลเยอรมัน ทำให้เกอร์ดาจากเรื่อง *All But My Life* เกิดความรู้สึกสับสนว่าชีวิตของเธอมีค่าพอจะอยู่ต่อไปหรือไม่ แต่เมื่อหวนนึกถึงความอบอุ่นและการได้อยู่พร้อมหน้ากับพ่อแม่และพี่ชาย เกอร์ดาก็กลับมีกำลังใจขึ้นอีก

Why should I hope ? I thought. Why should I be free, and the others dead ? Why should I think that I should be privileged one ? But these thought were dangerous. I had to hope. I had to go on to the end. If papa, Mama, and Arthur survive, they will wait for me, hoping and praying. I must not disappoint them.

“Be strong” Arthur had whispered, almost six years before.

“Be strong,” Mama had called over the mass of voices as I left Bietlitz.

(*All But My Life*, 1999: 192)

เช่นเดียวกับความรักที่ผู้เป็นลูกมีต่อพ่อแม่ ความรักที่มีต่อลูกก็สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจให้สาวแม่ลูกอ่อนอย่างโรซ่าจากเรื่อง *The Shawl* กัดฟันมีชีวิตอยู่ต่อไป แม้ต้องอดทนกับความหิว ความหนาว และความเหนื่อยอ่อนจากการเดินทางสักเพียงใด โรซาก็ไม่เคยย่อท้อหรือรู้สึกทรมานจากการอดอาหาร เพราะเธอมีลูกสาวประคองอยู่ในอ้อมกอดตลอดเวลาแม้ในขณะที่เดินเท้าเข้าค่ายกักกัน หนูน้อยแมกดาจึงเปรียบเหมือนแก้วตาดวงใจและความหวังเดียวของผู้เป็นแม่

Rosa did not feel hunger ; she felt light, not like someone walking but like someone in a faint, in a trance, arrested in a fit, someone who is already a floating angel, alert and seeing everything, but in the air, not there, not touching the road. (*The Shawl*, 1990: 3-4)

ความรักของแม่ที่มีต่อลูกเป็นพลังใจให้โรซาสามารถอดทนต่อวิกฤติการที่รุมเร้าเข้ามาได้ทุกครั้ง แต่หลังจากที่ลูกสาวของเธอต้องเสียชีวิตเพราะบังเอิญสัมผัสกับรั้วกระแสไฟแรงสูง ชีวิตของโรซาก็ตีเปลี่ยนไป เธอกลายเป็นคนที่มีแต่ร่างกาย ส่วนจิตใจแตกสลายจนหมดสิ้น

นอกจากความรักในระหว่างเครือญาติแล้ว ความรักฉันสามีภรรยาและความรักแบบหนุ่มสาวก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความหวัง นายแพทย์แฟรงค์คล์เรียนรู้จากค่ายกักกันว่าความรักเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด แม้ว่าเขาจะเคยได้อ่านบทกวีและงานเขียนมากมายจากนักคิดหลายต่อหลายคน แต่ก็มิได้ทำให้เขาเข้าใจอานุภาพของความรักได้เท่ากับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในค่ายกักกัน

...The salvation of man is through love and in love. I understood how a man has nothing left in this world still may know bliss, be it only for a brief moment, in the contemplation of his beloved.

(*Man's Search for Meaning*, 1970: 36)

พลังแห่งความรักที่มีต่อภรรยาทำให้นายแพทย์แฟรงค์คล์มีความหวังที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปเพื่อพบเธอ เขาสามารถฝ่าฟันอุปสรรคจนมีชีวิตรอดจากค่ายกักกัน แต่น่าเสียดายที่ภรรยาของเขาเสียชีวิตเสียก่อน

นอกจากนายแพทย์แฟรงค์คล์แล้ว โจเซฟ เบาจากเรื่อง *Dear God, Have You Ever Gone Hungry?* ก็เป็นอีกตัวละครหนึ่งซึ่งมีชีวิตอยู่ได้เพราะมีกำลังใจอันเกิดจากความรักที่มีต่อภรรยา ความรักของโจเซฟและภรยานั้นกล่าวได้ว่าเป็นตำนานรักของค่ายกักกันก็ว่าได้ เนื่องจากความรักของทั้งคู่เกิดขึ้นในค่ายกักกัน ณ เมืองปลาตสไซว หลังจากตกหลุมรักกันและกันเมื่อแรกเห็นแล้ว พวกเขาได้ลักลอบแต่งงานกันในโรงนอนของฝ่ายหญิง โดยมีผู้ถูกกักกันหญิงคนอื่นๆ เป็นพยานในพิธี ต่อมาไม่นาน ภรรยาของโจเซฟได้รับเลือกให้มีรายชื่อในบัญชีคนงานของออสการ์ ชินด์เลอร์ (Oscar Schindler) เนื่องจากมีความสามารถในการทำเล็จนได้รับเลือกให้เป็นช่างทำเล็บประจำตัวของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของหน่วยเอสเอส แต่เธอกลับใส่ชื่อสามีลงไปแทนเพื่อให้เขาได้รอดชีวิต และยอมถูกส่งตัวเข้าค่ายกักกันเอาชีวิตซึ่งเลื่องชื่อว่าเป็นโหดร้ายที่สุด การยอมแลก

ชีวิตกับคนที่คนรักถือเป็นความเสียดสีอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้โจเซฟยิ่งซึ่งใจและทวีความรักที่มีต่อเธอ แต่สิ่งเดียวที่เขาพอจะทำได้ในขณะนั้นให้แก่ภรรยา ก็คือแต่งบทกลอนให้กำลังใจเพื่อต่อสู้กับความท้อแท้สิ้นหวัง อันเป็นพลังให้ทั้งคู่อดทนรอคอยการได้ใช้ชีวิตคู่อย่างสามีภรรยาทั่วไปโดยไม่ต้องแยกจากกันอีก จากบทกลอนดังกล่าว เห็นได้ว่าโจเซฟต้องมีความเข้มแข็งตลอดจนความศรัทธาในอนาคตอย่างเต็มเปี่ยม จึงสามารถแต่งบทกวีซึ่งสามารถปลอบประโลมดวงใจที่บอบช้ำให้มองข้ามความทุกข์โดยเปลี่ยนมาเป็นความคิดถึงที่มีต่อกันและพึงดูแลรักษาตนเอง เพราะในเวลาเช่นนี้ ไม่มีใครสามารถเป็นที่พึ่งได้ดีไปกว่าตัวเอง

But if things change, as I foretold,
and if the memory lives on in your mind,
think of me often,
without the despair that is our lot now.
Our roads will get meet again.
Then...but why are you crying ?
Cry no more don't be sad...
Because, you see, I'm holding back too...
Well, good-bye, I will see you again !
Give me another kiss and a hug
And take care of yourself,
My dear and my sacred love.

(*Dear God, Have You Ever Gone Hungry?*, 1990: 158)

โจเซฟ เขาจัดเป็นตัวละครที่โชคดีกว่าตัวละครอื่นๆ อยู่มาก เพราะแม้ว่าเขาจะสูญเสียพ่อแม่และพี่ชายในค่ายกักกัน แต่ก็ได้สิ่งทดแทนคือภรรยามาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้ชีวิตยังมีจุดมุ่งหมายและความหวัง และเป็นที่น่ายินดีที่การรอคอยของโจเซฟไม่สูญเปล่า เนื่องจากเขาและภรรยาสามารถรอดชีวิตจน ได้มี โอกาสได้อยู่ร่วมกันดังที่ตั้งใจหลังได้รับอิสรภาพดังปรากฏในท้ายเรื่อง

ในเรื่อง *The Diary of Anne Frank* แอน แฟรงค์ เด็กหญิงวัยเพียง 13 ปี ตกหลุมรักปีเตอร์ วันคัล เด็กหนุ่มวัย 17 ปี ซึ่งหลบภัยอยู่กับครอบครัวของตนเช่นเดียวกัน แม้ว่าแอนจะออกตัวว่าความรู้สึกที่มีต่อปีเตอร์คงไม่ใช่ความรัก หากแต่เป็นมิตรภาพที่แน่นแฟ้น แต่ทั้งคู่ก็ใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์ทางกายที่แสดงออกถึงความรักด้วยการกอดจูบ ความรักที่หือหวาระหว่างหนุ่มสาวของแอนทำให้ทุกอย่างในสายตาของเธอกลายเป็นสิ่งสวยงาม

นอกจากนี้ ยังสร้างสีสันให้ชีวิตที่อุคซู่ซ่าจากงานเจมิชีวิตชีวาและที่สำคัญยิ่งก็คือทำให้มีจุดหมาย
ในชีวิตเพิ่มขึ้น

Whenever I go upstairs now I keep on hoping that I shall see "him." Because my life now has an object, and I have something to look forward to, everything become more pleasant. (*The Diary of Anne Frank*, 1990: 128)

ความรักที่มีต่อเพื่อนชายเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้แอนปรารถนาที่จะสร้างครอบครัวอันอบอุ่นและเป็นภรรยาที่ดี ความปรารถนาดังกล่าวได้กลายมาเป็นความหวังที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับแอน เธอหวังว่าจะเป็นภรรยาที่แตกต่างไปจากแม่ของตนและแม่ของปีเตอร์ซึ่งมีชีวิตที่น่าเบื่อ ชีวิตคู่ที่สมบูรณ์สำหรับแอนนั้นไม่ใช่มีเพียงสามีและลูกเท่านั้น แต่ยังต้องมียานเขียนที่ตนรักอีกด้วย

I want to get on; I can't imagine that I would have to lead the same sort of life as Mummy and Mrs. Van Dann and all the woman who do their work and are then forgotten. I must have something besides a husband and children, something that I have devote myself to! (162)

ความรักและความต้องการใช้ชีวิตกับชายในฝันของตนอาจฟังดูเป็นเพียงการสร้างวิมานในอากาศสำหรับหญิงสาวโดยทั่วไป แต่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติเช่นนี้ความฝันดังกล่าวของแอนเป็นสิ่งที่มีความหมายยิ่ง ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เธอสามารถดำเนินชีวิตต่อไปและเติมเต็มชีวิตของเธอให้น่าพิศมัยพอที่จะอยู่รอดยาวนานคดที่เธอคาดฝันไว้

4.1.2 ความหวังที่จะได้รับอิสรภาพ

นอกจากความหวังที่จะได้อยู่ร่วมกับคนที่ตนรักแล้ว ความหวังที่จะได้รับอิสรภาพก็เป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ไม่แพ้กัน แม้ว่าความหวังที่จะได้รับอิสรภาพนั้นช่างแลดูกลางเดือนเพราะระบบรักษาความปลอดภัยในค่ายค่อนข้างเข้มแข็ง กอปรกับสงครามโลกครั้งที่สองกินเวลาหลายปี ทั้งยังไม่มีวี่แววว่าจะสงบลงง่ายๆ นอกจากนี้ อัตราการตายของผู้กักกันก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสงครามใกล้ยุติ เนื่องจากรัฐบาลเยอรมันไม่สามารถจัดหาอาหารได้เช่นเดิม อาหารเกือบทั้งหมดต้องใช้เป็นเสบียงของทหาร ด้วยเหตุนี้ ชาวิวจึงต้องทนทรมานจากความโหยหิวยิ่งกว่าเดิม ช้ำร้ายรัฐบาลยังเกรงว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะเข้ามาปลดปล่อยชาวิว จึงมีการอพยพย้ายค่ายกักกันชาวิวให้เข้ามาอยู่ในเขตที่ฝ่ายสัมพันธมิตรยังไม่ถึง ทำให้เกิดการล้มตายระหว่างการเดินทางเป็นจำนวนมากกว่าครึ่ง โอกาสที่จะได้รับอิสรภาพนั้นมีน้อยมาก จากการ

สำรวจพบว่าก่อนเกิดการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว มีชาวยิวอยู่ทั่วยุโรปถึง 8,301,000 คน แต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองพบว่ามีชาวยิวเหลือเพียง 5,978,000 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 28 เท่านั้น ("Victim."1999. [Online]. Available: <http://www.whit.org/shofar/html/jewvics.html>) นอกจากนี้ ความตายอาจเข้ามาเยือนก่อนวันแห่งอิสรภาพ แม้กระนั้นตัวละครชาวยิวก็ยังไม่หมดหวังว่าสักวันตนจะเป็นอิสระเช่นเดิม

แอน แฟรงค์ต้องจองจำตัวเองและครอบครัวอยู่ในที่ซ่อนเป็นเวลาร่วมสองปี แต่ก็ไม่เคยหมดความหวังว่าสักวันหนึ่งจะได้มีโอกาสกลับสู่โลกภายนอกเช่นเดิม มีชีวิตและได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างปกติ เห็นได้ว่าแอนมีวิธีการมองโลกที่สุขุมและให้กำลังใจตนเอง ทั้งๆ ที่อยู่ในภาวะที่ตึงเครียดแต่ก็มีความเชื่อในพระเจ้าและเข้าใจสถานการณ์ความเป็นไปที่เกิดขึ้นกับชาวยิวเป็นอย่างดี

(...) we are Jews in chains, chained to one spot, without any rights but thousand duties. We Jews mustn't show our feelings, must be brave and strong, must accept all inconveniences and not grumble, must do what is within our power and trust in God. Sometime this terrible war will be over. Surely the time will come when we are people again, and not just Jews.

(*The Diary of Anne Frank*, 1990: 170)

วิทยุเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่นำมาซึ่งความหวัง ถึงแม้ว่าการครอบครองวิทยุจะล่อแหลมต่อความปลอดภัย เพราะคนภายนอกอาจได้ยินเสียงและรู้ว่าภายในสำนักงานมีคนซ่อนอยู่ ทั้งยังเป็น การละเมิดข้อห้ามของรัฐที่ไม่อนุญาตให้ชาวยิวมีวิทยุ แต่สมาชิกทุกคนในที่หลบภัยต่างก็เห็นว่าวิทยุเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ ในสายตาของแอน วิทยุเป็นมากกว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ให้เสียง เพราะวิทยุเป็นหนึ่งในเครื่องสันตนาการ ไม่ก็ชนิดที่เธอมีและเป็นที่มาของความหวังและกำลังใจ ("source of courage") ทุกคนในที่หลบภัยสามารถติดตามข่าวการบรรเทาภัยอักษะและสัมพันธมิตร ทำให้เกิดความหวังว่าอิสรภาพกำลังใกล้เข้ามา

Everyone is trying to get hold of an old set and to hand that of their "source of courage." It is really true that as the news from outside gets worse, so the radio with its miraculous voice helps us to keep up our morale and to say again "Chins up, stick it out, better times will come." (69)

Last Wednesday evening, 8th September, we sat round listening to the seven o'clock news and the first thing we heard was: "Here follows the best

news of the whole war. Italy has capitulated !” Italy’s unconditional surrender !

(89)

ข่าวการยอมแพ้อย่างไร้เงื่อนไขของประเทศอิตาลีซึ่งเป็นฝ่ายอักษะนำมาซึ่งความยินดีของทุกคน เพราะนั่นหมายถึงการสิ้นสุดสงคราม ความสงบ และชีวิตที่ปกติสุขเช่นเดิมที่กำลังรออยู่

ไม่เพียงแอน แฟรงค์เท่านั้นที่เชื่อว่าอิสรภาพไม่ใช่สิ่งเพื่อฝัน ไรวา มินสกา ก็มีความเชื่อเดียวกัน แต่ความหวังในอิสรภาพของเธอมิที่มาแตกต่างไปจากแอน เพราะมีที่มาจากความรักซึ่งมีต่อแม่ เห็นได้จากในงานฉลองเทศกาลคริสต์มาส ไรวาได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนผู้ถูกกักกันขึ้นไปแสดงบนเวที ความสามารถพิเศษเพียงอย่างเดียวของไรวาก็คือ การประพันธ์บทกวี เธอจึงตัดสินใจอ่านบทกวีที่เธอแต่งบนเวที บทกวีดังกล่าวแสดงให้เห็นความหวังอันเกิดจากพลังแห่งสายใยระหว่างแม่และลูก รวมทั้งความเชื่อในวันใหม่ที่จะต้องดีขึ้น หากรู้จักอดทนต่อผู้รอนจนถึงวันนั้น บทกวีของไรวาทำให้ผู้ถูกกักกันรวมทั้งเจ้าหน้าที่ต่างพากันซาบซึ้ง และเป็นการจุดประกายแห่งความหวังให้เกิดขึ้นท่ามกลางความสิ้นหวัง

(...)

Be strong

We’ll weather this storm.

We’ll find you, dear Mama

please, do not despair

we will live !

We will live to be free ! (The Cage, 1980: 32)

เห็นได้ว่าความต้องการที่จะมีชีวิตของไรวานั้นเกิดจากความรักและสายใยระหว่างแม่ลูกพร้อมด้วยความปรารถนาอิสรภาพประกอบกัน ไรวาต้องการรักษาชีวิตไว้เพื่อตามหาแม่ หลังจากได้รับอิสรภาพ ด้วยเหตุนี้ ไรวาจึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง ความรัก และความปรารถนาในอิสรภาพ ทั้งสามสิ่งนี้ได้โยงใยสอดคล้องกันในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลกัน จนกล่าวได้ว่าความรักและความปรารถนาอิสรภาพเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความหวังที่จะมีชีวิต ขณะที่ความรักก็นำมาซึ่งความต้องการอิสรภาพเพื่อหลุดพ้นจากค่ายกักกันและได้อยู่ร่วมกับบุคคลอันเป็นที่รัก

ไรวาไม่เคยยอมแพ้ที่จะหวังและฝันถึงสิ่งที่ตนปรารถนาแม้จะอยู่ภายใต้ความตึงเครียดว่าหิว และทุกข์ทรมาน เนื่องจากไรวาต้องรับหน้าที่หัวหน้าครอบครัวที่ต้องดูแลน้องชายอีกสามคนหลังจากที่ทหารนาซีคุมตัวแม่ขึ้นรถหายไปและไม่เคยกลับมาอีกเลย ด้วยเหตุนี้ เธอจึงต้องข้ามพ้นจากเด็กหญิงมาเป็นผู้ใหญ่ผู้ทำหน้าที่แม่ พี่สาว และผู้นำครอบครัวในเวลาเดียวกัน

สถานการณ์ที่พลิกผันทำให้เราต้องรับผิดชอบจนเกินวัย ทั้งยังต้องมองโลกในแง่ดีเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจให้สมาชิกน้อยๆ ในครอบครัวและตัวเองในอนาคตไว้ผู้เป็นแม่คอยโอบอุ้ม

จากเรื่อง *I Have Lived Growing up in the Holocaust* เอลลีเป็นตัวละครอีกคนหนึ่งที่มีความหวังว่าตนจะได้รับอิสรภาพเพื่อจะได้กลับไปมีครอบครัวและใช้ชีวิตที่ผาสุกอีกครั้ง เธอบังเอิญโชคดีได้พบกับพี่ชายซึ่งอยู่ในค่ายกักกันชายซึ่งห่างออกไปไม่มาก ทั้งสองได้สนทนากันทำให้เอลลีรู้ถึงกระบวนการกำจัดผู้หญิงและเด็กด้วยแก๊สพิษ ซ้ำร้ายพี่ชายยังยืนยันว่าทุกคนต้องมีจุดจบเช่นนั้น แต่คำพูดดังกล่าวของพี่ชายมิได้สั่นคลอนความเชื่อมั่นของเด็กสาวได้เลย เอลลียังคงหนักแน่นกับความหวังที่ว่าทหารอเมริกันจะมาช่วยปลดปล่อยให้ชาวยิวเป็นอิสระเช่นเดิม

“Freedom. The American will be here soon, and we will be liberated. We will be free.” (*I Have Lived Growing up in the Holocaust*, 1999 : 177)

ความแออัดและความเมื่อยล้าจากการถูกกดทับจากร่างของผู้ถูกกักกันด้วยกันซึ่งเบียดแน่นอยู่ในตู้โดยสารรถไฟที่อบอ้าวและคับแคบ ทั้งยังมีกลิ่นน่าคลื่นเหียนจากเหงื่อไคล ทำให้เอลลีรู้สึกหมดกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ แต่เมื่อนึกถึงแม่ซึ่งกำลังป่วย ซ้ำยังต้องถูกเบียดเสียดมาในรถขบวนเดียวกัน กอปรกับตกลางคืนและมีลมพัดเข้ามาเพราะรถเคลื่อนตัว ทำให้อากาศเริ่มเย็นสบาย เอลลิจึงเริ่มมีความหวังที่จะมีชีวิตขึ้นอีกครั้ง

Some time during the night the train starts to move. The rattling of the rapidly moving train drowns out the sound of the train, the sensation of going ahead, inspires confidence. There is life in movement. Hope. Standing still in terrifying. (115)

เป็นที่น่าสังเกตว่าความหวังและความท้อแท้สิ้นหวังมักเกิดขึ้นและสลับกันไปสลับกันตลอดเวลาสืบเนื่องมาจากความกดดันที่เข้ามากระทบตัวละคร เมื่อตัวละครอยู่ในสถานะที่กดดันน้อย ความหวังย่อมเกิดขึ้นไม่ยากนัก ในทางกลับกัน หากตัวละครอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายอย่างถึงที่สุด ความหวังก็จะเลื่อนหายไป ความหวังและความทรนทานจึงเป็นไม้เบื่อไม้เมากันก็ว่าได้ เพราะถ้าความทรนทานเข้าถาโถมตัวละครเมื่อใด ความหวังก็จะถูกทำลายไปในทันที จากวรรณกรรมทั้งหมดที่เลือกศึกษานี้ มีเพียงนายแพทย์เฟรงคล์เท่านั้นที่มีมุมมองเกี่ยวกับความทรนทานและความหวังที่แตกต่างออกไป ในขณะที่ตัวละครอื่นๆ เห็นว่าความหวังเป็นผลมาจากความสุขหรือความทรนทานที่น้อยกว่าปกติ แต่นายแพทย์เฟรงคล์กลับเห็นว่าความทรนทานที่ไม่ให้เขาถึงกับตาย จะทำให้เขาแข็งแกร่งขึ้นดังที่นิทเชอนักปรัชญาชาวเยอรมันได้กล่าวไว้

“Was mich nicht umbringt macht, macht mich staerker.”

(*Man's Search for Meaning*, 1970 : 1)

แม้ความหวังจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการมีชีวิตในค่ายกักกัน แต่ความหวังเพียงอย่างเดียวก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ชีวิตดำเนินต่อไป การมองโลกในแง่ดีและเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งมีคุณค่าในตัวเอง แม้ว่าอยู่ในสภาพที่แลดูไร้ค่าจนแทบไม่เป็นมนุษย์ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญ เพราะสามารถทำให้สถานการณ์ที่เลวร้ายคลี่คลายลงได้บ้าง

4.2 การมองโลกในแง่ดี

วิธีรับมือกับความทรมานทุกรูปแบบที่ต้องเผชิญในค่ายกักกันที่ดีที่สุดคือ พยายามค้นหาคุณค่าอันยิ่งใหญ่ที่แฝงอยู่ในความทรมาน ทำให้เห็นว่าความทรมานมิได้นำมาซึ่งความทุกข์แต่เพียงอย่างเดียว หรืออีกนัยหนึ่งคือพิจารณาว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องดี อันนำมาซึ่งการเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ชีวิตให้แก่ตัวเอง

การทำงานอย่างหนักจนแทบไม่มีเวลาได้พักผ่อนเป็นความทรมานที่ผู้ถูกกักกันทุกคนคงพากันเช็ดขยาด และรู้สึกเป็นการลดทอนคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ให้เหลือเทียบเท่าเพียงสัตว์เลื้อยที่มีหน้าที่ทำงานตามคำสั่ง โดยจะได้รับอาหารอย่างเลวและมีชีวิตรอคอบร่าเท่าที่ยังคงทำงานได้เป็นการแลกเปลี่ยน แต่สำหรับนายแพทย์แฟรงค์คล์จากเรื่อง *Man's Search for Meaning* แล้วการทำงานก็คือการสร้างสิ่งที่มีคุณค่า ในขณะที่ความสุขสนุกสนานนั้นเป็นเพียงการแต่งเติมประสบการณ์ให้รู้จักชีวิตในด้านสุนทรีย์

An active life serves the purpose of giving man the opportunity to realize values in creative work, while a passive life of enjoyment affords him the opportunity to obtain fulfillment in experiencing beauty, art, or nature.

(*Man's Search for Meaning*, 1970: 66)

แม้ว่างานกรรมกรในค่ายกักกันจะเหน็ดเหนื่อย ซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย และไร้สาระในสายตาผู้ถูกกักกันอื่นๆ แต่นายแพทย์แฟรงค์คล์กลับมีทัศนคติที่แตกต่างออกไป เขาสามารถมองเห็นคุณค่าที่มีความหมายจากทุกสิ่งรอบกายไม่ว่าจะดีหรือร้าย

แม้การสิ้นสุดอิสรภาพและตกอยู่ในสถานภาพนักโทษเป็นสิ่งที่ทนได้ยากยิ่ง แต่สำหรับนายแพทย์แฟรงค์คล์แล้ว การสิ้นสุดอิสรภาพทางกายนั้นไม่ใช่เรื่องใหญ่ เขาเห็นว่าอิสระทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ด้วยเหตุนี้ เขาจึงไม่ยึดติดกับการถูกจองจำนัก และการมีอิสระภายในนี้เองที่ทำให้นายแพทย์ผู้นี้อยู่เหนือการถูกจองจำจนสามารถมองเห็นสิ่งที่ผู้ถูกกักกัน

อื่น ๆ มองไม่เห็น นั่นคือคุณค่าแห่งชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากเขามีได้อยู่แต่ในกองทุกข์ จึงสามารถเปิดใจเรียนรู้และเห็นมุมมองชีวิตที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์

It is this spiritual freedom – which cannot be taken away-that make life meaningful and purposeful. (66)

นายแพทย์เฟรงคล์เชื่อว่าความทรมาณมิได้มีด้านเดียวคือนำมาแต่ความทุกข์ ในทางตรงกันข้าม เขากลับเชื่อว่าความทรมาณเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตที่จะขาดเสียมิได้ และจะเป็นบทเรียนสอนให้มนุษย์เข้าถึงคุณค่าแห่งการมีชีวิต นั่นก็คือ การดิ้นรนต่อสู้เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาของจิตใจ

suffering it entails, the way in which he takes up his cross, gives him ample opportunity - even under the most difficult circumstances - to add a deeper meaning to his life. It may remain brave, dignified and unselfish. Or in the bitter fight for self-preservation he may forget his human dignity and become no more than an animal. (67)

ความทรมาณเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้ค้นหาตัวตนที่แท้จริงและประเมินระดับจริยธรรมของตนเอง หากมนุษย์สามารถผ่านพ้นความทรมาณไปได้โดยยังมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี นั้นย่อมเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิต เนื่องจากสามารถเอาชนะชะตากรรมความเห็นแก่ตัวหรือด้านมืดที่ซุกซ่อนอยู่ในก้นบึ้งของจิตใจไปได้ ในทางกลับกัน หากมนุษย์ยอมพ่ายแพ้แก่ความทุกข์ทรมาณ โดยพยายามหาทางหนีจากความทรมาณจนล้มค้ำจนถึงจริยธรรม ยอมละทิ้งความเป็นมนุษย์ด้วยการทำร้ายผู้อื่น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาย่อมหนีไม่พ้นความหายนะ เช่นเดียวกับที่ชาวเยอรมันส่วนใหญ่หันหลังให้กับความกล้าเคียดจากพิษเศรษฐกิจตกต่ำอันเป็นผลพวงของการพ่ายแพ้สงคราม โดยการเริ่มต้นสงครามครั้งใหม่โดยอ้างว่าเป็นสงครามเพื่อความถูกต้องและศักดิ์ศรี (Gilbert, 1987: 19) แต่มิได้คำนึงว่าการกำจัดชาวยิวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและตอบสนองความพึงพอใจของคนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทั้งยังเป็นภาระละทิ้งศักดิ์ศรีอันแท้จริงของมนุษย์ซึ่งต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องและชอบธรรม

ความทุกข์มิใช่การถูกทำร้ายหรือถูกซ้ำเติม ปัญหาต่างๆช่วยให้รู้จักชีวิตและพัฒนาตัวเองทุกปัญหาและความทุกข์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตล้วนมีคุณค่าและความหมายให้ผู้ที่ประสบได้ค้นหาและเรียนรู้จากมัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ คนที่เคยผ่านความยากลำบากเท่านั้นจะประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ ความทรมาณจึงเป็นการสร้างคนมิใช่การทำลาย

Everywhere man is confronted with fate, with the chance of achieving something through his own suffering. (67)

วิธีการมองความทุกข์ว่าเป็นบทพิสูจน์ของชีวิตนี้จะทำให้การเผชิญกับความทุกข์ไม่ใช่เรื่องธรรมดาจนเกินทนอีกต่อไป ในทางตรงกันข้าม กลับเป็นเรื่องที่ท้าทายและน่าทดลอง นายแพทย์แฟรงค์ต้องทนต่อความทรมานและสูญเสียหลายหลากรูปแบบเช่นเดียวกับตัวละครอื่นๆ แต่ความทรมานดังกล่าวก็ไม่เคยเป็นเหตุจูงใจให้เขาต้องการจบชีวิต มีสภาพจิตใจแตกสลายจนสูญเสียกำลังใจที่จะอยู่ต่อไป หรือมองโลกในแง่ร้าย ต่างจากเกอร์ดาจากเรื่อง *All But My Life* ที่เคยถามตัวเองว่าจะอยู่ทนทรมานไปเพื่ออะไรในเมื่อไม่มีโอกาสได้รับอิสรภาพ หลังจากที่ถูกผู้คุมขกเข้าที่โหนดแก้มจนเลือดอาบ

If only they don't touch my flesh, I can survive, I thought.

Survive ? All of the sudden it did not seem worth while. All the suffering and agony, for what ? How could we be free when they would kill us first.

(*All But My Life*, 1999: 174)

ในขณะที่ความผิดหวังและสะเทือนใจทำให้โรซาและเอลิซึ่งกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย เห็นว่าความทรมานเป็นเครื่องบั่นทอนกำลังใจ แต่สำหรับนายแพทย์แฟรงค์ ความทรมานและอุปสรรคนานากลับยิ่งทำให้เขาไม่ย่อท้อ เขาสามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยเลือกใช้ด้านที่เป็นประโยชน์ของความทุกข์ซึ่งน้อยคนนักที่สามารถค้นพบและนำมาเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

แม้ว่ามุมมองเกี่ยวกับความทรมานในค่ายกักกันของนายแพทย์แฟรงค์จะเป็นเรื่องพิเศษจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว กระนั้นก็ยังมีความคล้ายคลึงกันกับเขาในระหว่างย้ายค่ายกักกันทางรถไฟ เกร์ดาได้มีโอกาสรู้จักกับหญิงสาวชาวเวียนนาคนหนึ่ง มีชื่อว่า “ซูเซอ कुนซ์” (Suse Kunz) ผู้มีลักษณะพิเศษกว่าผู้ถูกกักกันคนอื่นๆ นั่นก็คือมีอารมณ์ดีตลอดเวลา และที่สำคัญเธอมีมุมมองเกี่ยวกับเหตุการณ์ล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวที่แตกต่างออกไป ชีวิตในค่ายกักกันเป็นสิ่งท้าทายสำหรับเธอ การรอดชีวิตจากการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวเป็นสิ่งที่น่าลองเสี่ยงและกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เธอต่อสู้ต่อไป

“I am not worried a bit” she said. “Everything will be all right-much better than living in a ghetto, for sure. We are young and strong and we can take a lot.

What have we got to lose, except our lives?” (112)

การมองโลกในแง่ดีทำให้ซูเซอ कुนซ์ยอมรับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างที่เป็นจริง และสามารถปล่อยวางได้ ทำให้ไม่รู้สึกรันทรมานจนเกิดความทุกข์

“You know, I feel pretty good, in spite of everything,” she confide. (113)

เหตุที่ซูเซอ คุณซ์แกลคูเข้มแข็งและทนต่อความกดดันได้ดี ทั้งยังปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์จนสามารถเป็นกำลังใจให้ผู้อื่นได้นั้นน่าจะเป็นเพราะการมีภูมิหลังที่รันทด เธอต้องแยกจากบิดา ส่วนมารดาที่เสียชีวิตตั้งแต่เธอยังเป็นเด็ก ทำให้ไรท์ที่เพิ่งจึงต้องมาอยู่กับยายที่ประเทศเซโกสโลวาเกียก่อนถูกจับเข้าค่ายกักกัน จะเห็นได้ว่าหญิงสาวผู้นี้ผ่านการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่มาก่อนครั้งแล้วครั้งเล่าจนไม่เหลืออะไรก่อนที่จะมาอยู่ในค่ายกักกัน ประสบการณ์การสูญเสียนี้ได้เพาะบ่มจิตใจของเธอให้แข็งแกร่ง จนสามารถเห็นความน่ายินดีที่ซ่อนอยู่ในความสูญเสีย ในขณะที่ตัวละครอื่นๆ เช่นเอริกาได้สูญเสียจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์หลังการจากไปของกลุ่มนั้น มารดา รวมทั้งน้องชายในการสังหารหมู่ชาวยิว หรือแม้แต่ตัวเกอร์ดาเองก่อนที่จะพบกับซูเซอก็ยังไม่สามารถรับความจริงได้ว่าสมาชิกทุกคนในครอบครัวของเธออาจเสียชีวิตไปแล้ว เมื่อพบเสื้อของมารดาในกองเสื้อผ้าของผู้เสียชีวิต เกร์ดาได้แค่หลอกตัวเองว่าคงเป็นของผู้โชคร้ายรายอื่นที่บังเอิญมีเสื้อผ้าชนิดเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าซูเซอทำหน้าที่พี่เลี้ยงซึ่งช่วยให้เกอร์ดาก้าวผ่านการหนีโดยการหลอกตัวเองมาเผชิญหน้ากับความจริงได้ ซูเซอทำให้เกอร์ดาได้คิดและเริ่มยอมรับสภาพความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองด้วยมุมมองใหม่ซึ่งทำให้เธอเป็นทุกข์น้อยลง เกร์ดาเห็นว่าทุกคนต้องเผชิญกับความสูญเสีย เธอมีใช้ผู้เดียวที่ต้องประสบเคราะห์กรรมดังกล่าว มีเพื่อนร่วมชะตากรรมจำนวนมากที่ต้องอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาดเช่นเดียวกับเธอ ดังนั้นเธอจึงมิได้ทนทุกข์อยู่คนเดียวในโลก นอกจากนี้ ความสูญเสียก็ยังมีแง่มุมที่ดีในตัวเอง แม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าการพลัดพรากจากบุคคลที่รักนั้นเป็นความโหดร้ายสาหัสอย่างยิ่ง แต่หากมองในมุมกลับ ความสูญเสียนี้อาจหมายถึงการสิ้นสุดพันธนาการแห่งความรักอันเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกันด้วยสายใยแห่งความรักและความผูกพันย่อมหวนหาอาลัยและคิดถึงกันและกัน อีกทั้งยังคอยเป็นกังวลถึงสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของแต่ละฝ่าย ดังที่ผู้ถูกกักกันคนหนึ่งหวังว่าภรรยาของเขาจะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าตนเอง

“If our wives could see us now! I do hope they are better off in their camps and don't know what is happening to us. (*Man's Search for Meaning*, 1970: 36)

ความรู้สึกหวงหากันนี้รุนแรงมากขึ้นในค่ายกักกัน เนื่องจากความตายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นง่ายตาย ทุกชีวิตในค่ายเชียดใกล้ความตายทุกเวลา เมื่อไม่มีใครให้คอยห่วงใย ย่อมไม่มีเรื่องให้ต้องห่วงหน้าพะวงหลังอีก นอกจากคอยระแวงระวังชีวิตตัวเองให้ดี ด้วยเหตุนี้ เกร์ดาจึงเริ่มรู้จักปล่อยวางกับการสูญเสียพ่อ แม่และพี่ชาย

I knew exactly what she meant. The thing we feared most was done. We each had only ourself to worry about. There would not be any more decision to make.

(*All But My Life*, 1999: 113)

การจากไปของบุคคลอันเป็นที่รักมีด้านดีอยู่เช่นกัน หากมองอีกแง่หนึ่งจะพบว่า นั่นก็คือความเป็นอิสระจากพันธนาการแห่งความห่วงใยทั้งปวง

ไม่เพียงซูเซอ คุณซ์เท่านั้นที่มีทัศนคติด้านบวกกับการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว เกรตา (Greta) หญิงสาวจากเมืองบิลิทซ์ ก็เป็นอีกตัวละครที่คล้ายคลึงกัน เกรตามีบุคลิกว่าเร่ร่อน สนุกสนานและอารมณ์ดี ทั้งยังเห็นว่าการดำเนินนโยบายล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวมิใช่สิ่งโหดร้ายไร้นุชชธรรมจนา ข้อดีไม่ได้ ในทางตรงกันข้าม เธอกลับคิดว่าได้รับการปฏิบัติที่ยุติธรรมจากสังคมเป็นครั้งแรกในชีวิตจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เหตุที่เกรตา รู้สึกว่าตนเป็นสุขในฐานะนักโทษในค่ายกักกัน เป็นเพราะเดิมทีเธอและแม่มีสถานะทางสังคมที่ด้อยต่ำตั้งแต่เกิดเพราะเป็นลูกนอกสมรส ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม แม่มีอาชีพรับจ้างต้องหาเช่ากินค่า ไร่ที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ต้องเร่ร่อนเป็นคนจรหมอนหมิ่น มีความเป็นอยู่ยัดเยียดขัดสน ด้วยเหตุนี้ เกรตาจึงรู้สึกแตกต่างจากคนอื่นๆ ที่มีพร้อมทุกอย่าง ในขณะที่เธอไม่มีอะไรเลย

“(...) and you are probably among them - with your frilly dressed, you patent leather shoes, your fretting nannies and clothing parents. I always was on the outside. Now finally we equals. Yes, it's true. I have never been happier than I am now.” (127)

การถูกจับเข้าค่ายกักกันสำหรับเกรตาเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น เนื่องจากการยุติความไม่เท่าเทียมทั้งปวงที่เคยได้รับมาตลอดชีวิต นอกจากนี้ ยังเป็นการยุติชีวิตที่เร่ร่อนไร้บ้านเร่ร่อน เพราะเธอมีค่ายกักกันเป็นที่พักถาวร เหตุที่เกรตาชื่นชมชีวิตในค่ายกักกันนั้นเป็นเพราะภูมิหลังของเธอทำให้คุ้นชินกับความลำบากจนไม่รู้สึกลัวว่ากิจกรรมในค่ายกักกันเป็นเรื่องเหนือบ่ากว่าแรง และที่สำคัญที่สุด เกรตามองโลกอย่างซาบซึ้ง เธอเลือกเฉพาะแง่มุมที่ก่อให้เกิดความสุขใจแก่ตัวเอง ไม่เอ่ยถึงผลร้ายที่เกิดจากการเป็นเหยื่อของการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว อาทิ ต้องพลัดพรากจากแม่ซึ่งเป็นญาติคนเดียวที่เธอมี และสิ้นสุดอิสรภาพ ในขณะที่ชาวยิวคนอื่นๆ เห็นว่าการตกเป็นนักโทษของรัฐบาลเยอรมันถือเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เนื่องจากถูกรีดรอนอิสรภาพ หมดสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินใดๆ เกรตากลับเห็นว่าสถานภาพนักโทษนี้เป็นความเท่าเทียมอย่างแท้จริง เพราะตัวเธอไม่มีอะไรจะเสียดังกล่าว หากได้รับความยุติธรรมแทน

ทั้งซูเซอและเกรตาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เนื่องจากทั้งคู่พอใจในสิ่งที่ตนมีและเป็นอยู่ ตัวละครทั้งคู่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการเปลี่ยนทัศนคติของเกอร์ตาในการมองชีวิตอย่างเร่ร่อนได้ว่าหน้ามือเป็นหลังมือ เกรตาดกลายเป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่พอใจในชีวิตและความเป็นอยู่ในค่ายกักกัน ในขณะที่ตัวละครอื่นๆ ใช้ชีวิตหนีจากความจริงโดยจินตนาการถึงความสุขในอดีตที่ผ่านมาผ่านไปแล้วหรืออนาคตที่ยังมาไม่ถึง เช่น โรซา ตัวละครเอกจาก *The Shawl* ผู้ปิดตัวเองอยู่แต่กับอดีตอันเศร้าหมองกว่าก่อนชีวิต หรือตัวละครอื่นๆ ซึ่งมีความหวังถึงอิสรภาพที่ยังห่างไกล แต่เกอร์ตากลับอยู่กับความจริงในปัจจุบันและทำใจยอมรับสภาพที่ตนเองเป็นและกำลังเผชิญ ทำให้สามารถปรับตัวได้ จึงเกิดความพอใจ เกรตาเป็นตัวละครที่มีการพัฒนาทาง

อารมณ์จากเด็กผู้หญิงที่เอาแคใจเพราะไม่เคยพบความลำบาก ทั้งยังมีพ่อแม่ พี่ชาย และแม่นม พุ่มพุกเอาใจใส่ มาเป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจเหตุผลและมุมมองของชีวิตที่น่าความสุขสงบให้แก่ตนเอง และคนรอบข้างซึ่งเกอร์ดามักพูดให้กำลังใจและช่วยเหลือเสมอ

ในคำคืนฤดูหนาวอันเงียบเชียบ ครอบครัวของโรวาจากเรื่อง *The Cage* ไม่มีถ่านหิน หรือเศษไม้สักชิ้นที่จะพอเผาเป็นเชื้อเพลิงให้ความอบอุ่น ชั่วร้ายไลเบลน้องชายคนเล็กยังล้มป่วย ตีบงนถนนเปียกอยู่บนเตียง ด้วยความขาดแคลน โรวาทำได้เพียงพูดให้กำลังใจโดยการถ่ายทอด ความหวังและความเชื่อมั่นว่าทุกสิ่งต้องดีขึ้นให้น้องชายฟังทุกคืนราวกับเป็นนิทานก่อนนอน

“This day will come, my darling brother. You’ll see soon. We’ll walk out of this cage, free to build a new life, a new world. No more hunger. Freedom, happiness. A world of brotherhood. A world of love and peace.”

(*The Cage*, 1986 : 33)

คำพูดดังกล่าวของโรวาไม่ได้เกิดขึ้นส่งเดชเพียงเพื่อปลอบใจเด็กชายที่กำลังใกล้ตาย หากแต่มาจากตัวตนที่แท้จริงของเธอ โรวาเป็นอีกตัวละครหนึ่งซึ่งมองโลกในแง่ดี แม้อยู่ในสถานการณ์ที่กดดันสักเพียงใด โรวาก็ไม่เคยที่จะหยุดหวังว่าตนจะรอดชีวิตเพื่อพบกับสิ่งดีๆ ที่รออยู่ จึงสามารถเป็นกำลังใจให้ผู้อื่นในยามคับขันได้

การมองโลกในแง่ดีมักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านดีเสมอ แม้แต่หนุ่มจีเม่าที่ทำอะไรไม่เป็นได้เป็นพวย ชั่วยังคิดหนีไม่ยอมจ่ายค่าแพนเค้กให้แก่เจ็อบนานแรมปี ขาวลือเรื่องเจ็อบมีวิทยุทำให้เขาเกิดความเบื่อกับใจ เริ่มหวังและเชื่อว่าสงครามจะสงบพร้อมทั้งวางแผนอนาคตหลังสงครามว่าจะทำธุรกิจ ในสายตาของโควาลสกี อนาคตที่สวยงามกำลังรออยู่นอก เกิดโต เขามั่นใจว่าช่วงเวลาหลังสงครามจะเปิดโอกาสของทางการค้าแก่เขา ด้วยเหตุนี้ ชายหนุ่มจีเม่าจึงเปลี่ยนแปลงตัวเองมาเป็นนักวางแผนลงทุน เขามักเพียรมาถามเจ็อบถึงข่าววิทยุว่า แวดวงธุรกิจใดจะสร้างผลกำไรดีด้วยความเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าประตูแห่งโชคดีและเงินทองกำลังเปิดรออยู่

“I simply want to know which line of business has the best prospects.”

“Sometimes you’re positively childish, Kowalski. Do you seriously think that they announce over the radio : ‘We advice you to invest your money after the war in such such businesses’ ” (*Jacob the Liar*, 1996: 134)

แอน แฟรงค์เป็นตัวละครที่มองโลกในแง่ดีอย่างเห็นได้ชัดจนที่สุดอีกตัวหนึ่งในบรรดาตัวละครเอกทุกตัวจากวรรณกรรมล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวที่เลือกศึกษา บ้านที่กของแอนปรากฏทัศนคติในด้านบวกในการมองโลก มองผู้อื่น และทุกเหตุการณ์ที่เข้ามาในชีวิตของเธอ ทำให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ด้วยเหตุนี้ แอนจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความหวัง ความฝัน การมองโลกในแง่ดี ความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ และศรัทธาในพระเจ้า

แอน แฟรงค์อคคิดไม่ได้ว่าคนทนอยู่ได้ในที่ซ่อนเช่นนี้ได้อย่างไร ทุกครั้งที่เกิดความคิดเช่นนี้ แอนจะบอกตัวเองว่าอย่างไรเสียเธอก็ยังโชคดีกว่าชาวยิวคนอื่นๆ ซึ่งไม่มีโอกาสที่จะหลบซ่อนตัว

If just think how we live here, I usually come to the conclusion that it is a paradise compared with how other Jews who are not in hiding must be living.

(*The Diary of Anne Frank*, 1990: 65)

แม้จะถูกคุกคามจากผู้นิยมลัทธิต่อต้านชาวยิวและรัฐบาลเยอรมันต่างๆ นานาเช่นเดียวกับชาวยิวอื่นๆ จนต้องหนีตายอพยพมาอยู่ในที่ซ่อน ต้องสูญเสียสิ่งอันเป็นที่รัก ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน โอกาสที่จะศึกษาในโรงเรียน และที่สำคัญที่สุดคืออิสรภาพที่จะนำแอนไปสู่โลกภายนอกและการสร้างฝันของคนให้เป็นจริง แอนก็ยังคงเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นคนดีโดยธรรมชาติ

It's really a wonder that I haven't dropped all my ideas because they seem so absurd and impossible to carry out. Yet, I keep them because in spite of everything I still believe that people are really good at heart. I simply can't build up my hope on a foundation consisting of confusion, misery, and death.

(216)

นอกจากการมองว่าทุกคนมีพื้นฐานจิตใจที่ดีแล้ว แอนยังมีกลวิธีเฉพาะตัวง่ายๆ ในการมองโลกในแง่ดีที่ค่อนข้างแปลกและไม่น่าเป็นไปได้ นั่นก็คือคิดถึงเรื่องเลวร้ายทั้งหลายทั้งปวงในโลก เพื่อจะได้มีกำลังใจว่าตนเองโชคดีเพียงใดที่มีได้ประสบเหตุการณ์เช่นนั้น นอกจากนี้ การหาความสุขจากสิ่งธรรมดาๆ ที่อยู่รอบตัวก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม

“Think of all misery in the world and be thankful that you are not sharing it !”.

My advice is “Go outside, the fields, enjoy nature and the sun shine, go out and recapture happiness in yourself and in God. Think of all the beauty that's still left in and around you and be happy !” (40)

เหตุที่แอนสามารถมองโลกในแง่ดีเช่นนี้ได้ น่าจะเป็นเพราะการมีภูมิหลังมาจากครอบครัวที่อบอุ่น แม้ว่าจะมีปัญหาขัดแย้งกับแม่บ้างก็ตาม แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีพ่อเป็นที่พึ่ง นอกจากนี้ ยังมี

ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี แม้จะถูกภัยการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวคุกคามเช่นชาวยิวคนอื่น ๆ แต่ครอบครัวแฟรงค์ก็ยังมีโอกาสดีกว่าที่สามารถมีที่ซ่อนในสำนักงานของพ่อพร้อมกับครอบครัววันดี และทันตแพทย์ดูซเซิลซึ่งมีอิทธิพลและอารมณ์ขัน ทั้งยังทำหน้าที่แพทย์ผู้ดูแลสุขภาพให้ คุณภาพชีวิตของแอนรวมทั้งคนอื่น ๆ ที่หลบซ่อนอยู่ด้วยกันนั้นถือได้ว่าดีเลิศเมื่อเปรียบเทียบกับชาวยิวอื่น ๆ ที่ต้องอยู่ในค่ายกักกันหรือเกิดโศกนาฏกรรมในฐานะนักโทษ แอนยังไม่เคยพบกับความลำเค็ญและความทรามานที่แท้จริง ประสบการณ์เลวร้ายที่สุดที่เธอได้พบคือความอึดอัดและความไม่สะดวกสบายอันได้แก่ ต้องกินอาหารในปริมาณที่จำกัด คอยระวังไม่ให้เกิดเสียงดังเพื่อป้องกันการถูกค้นพบ ไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ในบางเวลา แต่ถึงอย่างไรครอบครัวของเธอก็ยังอยู่กันอย่างพร้อมหน้า ไม่มีใครถูกเกณฑ์ไปจับกุมตัวไปในยามค่ำคืน ทั้งยังมีเวลาศึกษาภาษาอังกฤษ ละตินและฝรั่งเศสกับพี่สาวและพ่อ นอกจากนี้ยังมีสมาชิกอื่นๆ ในที่หลบภัยคอยพูดคุยให้คลายเหงาได้ และยังมีโอกาสได้ฉลองวันสำคัญๆ เช่น วันนักบุญต่างๆและวันคริสต์มาส แม้ว่าจะเป็น การฉลองเล็กๆ ก็ตาม กล่าวได้ว่าชีวิตของแอนในที่ซ่อนนั้นมีได้เปลี่ยนแปลงไปจากตอนอยู่ภายนอกสักเท่าใดนัก จะแตกต่างกันอยู่ตรงที่ไม่สามารถมีอิสระได้เต็มที่เช่นเดิม ทำให้เกิดความอึดอัดรำคาญใจ จะเห็นว่าความทุกข์ของแอนนั้นเทียบไม่ได้เลยกับเคราะห์กรรมของตัวละครเอกจากเรื่องอื่นๆ ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ว่าด้วย “กระบวนการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว” ตัวละครเอกอื่นๆ ซึ่งมีประสบการณ์การล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวโดยตรงทั้งจากในเกิดโศกนาฏกรรมและค่ายกักกันต่างเคยผ่าน เหตุการณ์ที่โหดร้ายผิดมนุษย์จนกล่าวได้ว่าไม่มีใครเคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นได้ในดินแดนที่มีศาสนาและอารยธรรมที่ยิ่งรากลึกนับร้อยๆปีเช่นนี้ เอลิ จากเรื่อง *Night* เด็กชายวัยไล่เลี่ยกับ แอน แฟรงค์เผชิญกับความเลียดเบียนของทหารเยอรมันและผู้ถูกกักกันด้วยกันเอง รวมทั้งภัยคุกคามจากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นความหนาว ความเหนียวล้า ความกลัว และการพลัดพราก เหตุการณ์เหี้ยมโหดเกินบรรยายที่เอลิไม่มีวันลืมคือการเผาทารกชาวยิวทั้งเป็นและการแขวนคอเด็กชายคนหนึ่งซึ่งต้องใช้เวลาร่วมสองชั่วโมงกว่าจะสิ้นใจ ความรุนแรงเหล่านี้ตั้งอิทธิพลโดยตรงทำให้การมองโลกในแง่ดีรวมทั้งความเชื่อในพระเจ้ากลายเป็นเรื่องยากสำหรับเอลิ ส่วนโรซาก็ได้สูญเสียสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดในชีวิตของเธอในค่ายกักกัน นั่นก็คือลูกสาวซึ่งเพิ่งเริ่มหัดเดินเตาะแตะ โรซาก็ไม่เหลือสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจอีกต่อไปหลังความตายของลูกน้อย การจากไปของเด็กน้อยได้ทำลายความหวังและความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปของผู้เป็นแม่โดยสิ้นเชิงก็ว่าได้ เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้โรซาเปลี่ยนไปเป็นคนหมกมุ่นด้วยคำขออยากในชีวิต มีแต่ความเกลียดชังแถมมองคนอื่นในแง่ร้ายไม่ว่าจะเป็นหลานสาวซึ่งรอดชีวิตมาจากค่ายกักกันเช่นกันและเป็นผู้ส่งเสียเลี้ยงดู เธอ องค์กรที่ทำวิจัยเกี่ยวกับผู้รอดชีวิตจากการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว หรือแม้กระทั่งเพื่อนบ้านซึ่งพยายามผูกมิตรกับเธอ ทุกสิ่งในสายตาของโรซากลายเป็นสีดำ จนกระทั่งเธอเริ่มลองเปิดใจรับไมตรีจากชายเพื่อนบ้านซึ่งได้จุดประกายแห่งความหวังขึ้นมาใหม่อีกครั้ง

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่สามารถรับมือกับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดีโดยอาศัยการมองโลกในแง่ดีเข้าช่วยคือโจเซฟ เขาจากเรื่อง *Dear God, Have You Ever Gone Hungry?* โจเซฟและครอบครัวถูกไล่ออกจากอพาร์ทเมนต์ของตนในกลางคืนและต้องเร่งเดินทางเข้าเกิด โดยอย่างทุลักทุเล เนื่องจากต้องเดินเท้าลุยโคลนเป็นระยะทางไกล โดยไม่รู้ว่าเมื่อใดจะถึงจุดหมาย ทั้งยังไม่ได้รับแจกอาหารและน้ำแม้แต่หยด ในที่สุด โจเซฟก็ได้เดินทางมาถึงเกิดโตซึ่งเขาเห็นว่าแคบและมีคราบกับอยู่ในห้องเปลววาฬ เขามีสภาพเปียกปอนและเหนื่อยล้า แต่ก็มิได้หัวเสียหรือท้อแท้หมดหวังเพราะความเหนื่อยล้าหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเขาอย่างรวดเร็วจนตั้งตัวไม่คิดนี้

“Look I can see a pair of candles,” I exclaimed. “If I’m not mistaken this is the first night of Hanukkah. Maybe we’ve reached a jewish home.” With the echoes of a distance past surrounding in my ears, I began humming the words of the rayer “Maoz Tsur Yeshati”, a melody long forgotten, which brought a spark of the life to young men on the edge of despair.

(*Dear God, Have You Ever Gone Hungry ?*, 1998: 13)

ในความรู้สึกของโจเซฟ การถูกเกณฑ์เข้าเกิดโตนั้นไม่ใช่เรื่องน่ากลัว ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นสิ่งที่น่ายินดีเพราะเกิดโตก็คือสังคมหนึ่งที่มีเพียงชาวยิวเท่านั้นที่มีสิทธิเป็นสมาชิก ณ สังคมใหม่แห่งนี้ โจเซฟจะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งได้รับความเสมอภาพ การยอมรับ และสิทธิแห่งการเป็นสมาชิกของสังคมอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติอีกต่อไป โจเซฟได้มองเห็นความหวังซึ่งเปรียบได้กับแสงเทียนที่ให้แสงรำไรในเกิดโตที่มีมืดมิด ด้วยเหตุนี้ เขาจึงเรียกเกิดโตซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อกักขังชาวยิวไม่ให้ปะปนกับชาวอารยันว่า “บ้านของชาวยิว” เห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวใกล้เคียงกับชีวิตและเกรตาตัวละครจากเรื่อง *All But My Life* อย่างยิ่ง

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถกล่าวได้ว่าการมองโลกในแง่ดีของตัวละครมีปัจจัยหลักจากประสบการณ์ชีวิตและวิธีการมองโลก ผู้ที่มีสถานภาพสูง มาจากครอบครัวที่มั่งมี มักปรับตัวเข้ากับสภาพค่ายกักกันหรือกระบวนการล้างเผ่าพันธุ์ได้ยาก เนื่องจากไม่ค่อยเคยสัมผัสกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาบ่อยนัก

Sensitive people who were used to a rich intellectual life may have suffered much pain (...). (*Man’s Search for Meaning*, 1970: 35)

นอกจากนี้ วิธีการมองโลกโดยเลือกมองแต่ด้านที่ให้ความพึงพอใจก็นำมาซึ่งความสุข สามารถกล่าวได้ว่าผู้ที่จะใช้ชีวิตภายใต้การล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวอย่างมีความสุขได้นั้นต้องสุขง่ายและทุกข์ยาก หรืออีกนัยหนึ่งคือสามารถหาความสุขจากทุกสิ่งรอบตัวได้ เช่นเดียวกับที่เกอเธอ (Goethe)

มหากวีแห่งประเทศเยอรมนีเคยกล่าวไว้ว่าความสุขนั้นอยู่ใกล้แค่เอื้อม คังนั้น จึงไม่จำเป็นต้อง
ตามหา เพราะความสุขไม่เคยหนีหายไปไหน เพียงแค่เรียนรู้ที่จะฉกฉวยเท่านั้น

Willst du immer und wieder schweifen? เจ้ายังคงต้องการร่อนเร่ตามหาอยู่หรือ ?

Sieh, das gute liegt so nah, จงดู ความสุขนั้นช่างอยู่แสนใกล้

Lerne, nur das Glueck zu ergreifen จงเรียนรู้ที่จะฉกฉวยแต่ความสุข

Dann, das Glueck is immer da. เพราะความสุขอยู่ที่นั่นเสมอ

(Andrea Schanz, "Vortrag ueber Gedichte", 8 Dezember 1997)

(พรรณพงา จุฬานนท์, ผู้แปล, 2544)

4.3 การมีอารมณ์ขัน

น้อยคนนักที่จะคาดคิดว่ายังมีเสียงหัวเราะได้ในค่ายกักกันซึ่งไร้ความเมตตาและหดหู่จน
ยากจะบรรยาย แม้กระนั้นก็ยังปรากฏอารมณ์ขันให้เห็นบ่อยครั้ง อารมณ์ขันส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น
นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างกรมองโลกในแง่ดีและจินตนาการที่สามารถเปลี่ยนความเศร้า
หมองให้กลายเป็นเสียงหัวเราะได้

ผู้แต่งเรื่อง *Jacob the Liar* สามารถสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านและคลายบรรยากาศ
ความหดหู่ในเรื่อง โดยได้นำเรื่องที่ร้ายแรงถึงขั้นคอขาดบาดตายมาล้อทำให้เกิดความขบขัน
เมื่อนึกถึงชาวยิวที่สวมแหวน งูงสุนัข และออกนอกเขตสถานหลัง 20.00 น. ภาพดังกล่าวจะไม่
สร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้พบเห็นเลยหากเกิดขึ้นในเวลาปกติมิใช่ช่วงกวาดล้างชาวยิว
แต่การประกาศลิดรอนสิทธิชาวยิวเป็นเหตุให้ตัวละครถูกจำกัดสิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน
ส่วนตัวและได้รับการปฏิบัติที่ไม่สมควร และเป็นที่ยุติกันคิดว่าหากชาวยิวผู้ใดกล้าฝ่าฝืนข้อห้ามของ
รัฐจะต้องถูกลงโทษอย่างหนักและความตายก็ช่างเกิดขึ้นง่ายภายในเก็ดโค คังนั้นการจินตนาการ
ถึงภาพดังกล่าวจึงแลดูขบขันเพราะเป็นไปได้ ทั้งยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตายอย่างยิ่ง ใน
ขณะเดียวกันผู้แต่งก็ใช้น้ำเสียงเสียดสีประชดประชันถึงความค้อยค่าไร้ค่าของชาวยิวในสายตาของ
ชาวเยอรมันและออกตัวว่าเข้าใจสาเหตุที่ห้ามไม่ให้ชาวยิวครอบครองสิ่งของมากมาย

(...) Countless other things are prohibited too, of course - rings and other
valuable objects, keeping pets, being out on the street after eight at night – there
is no sense listening them all. I try to picture what would happen to a person
who, wearing a ring, is found with a dog on the street after eight P.M. (...) I can
understand it : You are Jews, you are less than dirt, why do you need rings, why

do you have to hang about on the street after eight P.M. (...) ; still, I can see the logic of it. But why do they forbid us to have tree ? (*Jacob the Liar*, 1996 : 3)

การมีชีวิตอยู่ในค่ายกักกันสำหรับนายแพทย์แฟรงค์ส์จากเรื่อง *Man's Search for Meaning* แล้วถือเป็นการต่อสู้ศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งต้องอาศัยหลายองค์ประกอบผสมผสานกัน อารมณ์ขันก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญจนกลายเป็นอาวุธทางวิญญาณที่จะต่อสู้กับอุปสรรคและแก้ไขสถานการณ์อันเลวร้ายก็ว่าได้ ด้วยเหตุนี้ นายแพทย์แฟรงค์ส์จึงแนะนำให้เพื่อนผู้ถูกกักกันเล่าเรื่องขำขันสู้กันฟังบ้าง

Humour was another of the soul's weapons in the fight for self-preservation. It is well known that humour make-up, can afford an aloofness and an ability to rise above any situation, even if only for a few seconds, I practically trained a friend of mine who worked next to me on the building site to develop a sense of humour. I suggest to him that we would promise each other to invent at least one amusing story daily, about some incident that could happen one day after our liberation. (...) (*Man's Search for Meaning*, 1970: 43)

นายแพทย์แฟรงค์ส์พยายามช่วยเพื่อนซึ่งเคยทำงานเป็นศัลยแพทย์ให้คลายความเครียดจากการทำงานกรรมกรโดยลือว่าเมื่อศัลยแพทย์ผู้นี้ได้รับอิสรภาพและกลับไปทำหน้าที่เดิมเขาอาจยังติดกับความเคยชินในค่ายกักกัน แม้จะอยู่ในห้องผ่าตัดก็ตาม

On the building site especially when the supervisor made his tour of inspection, the foreman encouraged us to work faster by shouting : "Action ! Action !" I told my friend, "One day you will be back in the operating room, performing a big abdominal operation. Suddenly an orderly will rush in announcing the arrival of the senior surgeon by shouting, "Action ! Action !" (43)

ในเรื่อง *All But My Life* หลังการตรวจตราทำงานหนักมาตลอดทั้งวัน ผู้ถูกกักกันหญิงจะนั่งล้อมวงคุยกันหรือเล่นเกม ถือเป็นการสังสรรค์ในกลุ่มใหญ่ มีการสมมุติกันว่าหากได้รับอิสรภาพพวกเธอจะเลือกแต่งงานกับผู้ชายประเภทใด ส่วนใหญ่มักตอบว่าต้องการสามีที่มีการศึกษา หญิงสาวคนหนึ่งตอบอย่างติดตลกว่าตนจะแต่งงานกับเจ้าของโรงงานทอผ้า เพื่อจะได้เห็นเครื่องทอทุกวัน แต่จะไม่ยอมแต่งงานและต้องเครื่องจักรเหล่านั้นเลย ทุกคนพากันหัวเราะเนื่องจากค่ายกักกันแห่งนี้เป็น โรงงานทอผ้า ผู้ถูกกักกันหนึ่งคนต้องคุมเครื่องจักรไม่น้อย

กว่า 3 เครื่อง งานดังกล่าวถือว่าหนักมาก การใช้มุขตลกในครั้งนี่จึงเป็นการหยิบบกการทำงานหนักในคำขมาเป็นประจำ ซึ่งใกล้เคียงกับมุขตลกของนายแพทย์แฟรงค์ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้น นอกจากนี้ มุขตลกของตัวละครทั้งคู่ยังเกิดขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์เดียวกันคือ ปลอบใจและสร้างความเฮฮาให้ตัวเองและผู้อื่น

(...) One girl wanted a husband who was a textile manufacturer and explained, "I could see the looms all the time and would never to touch them."

(*All But My Life*, 1999: 156)

ในเรื่อง *The Diary of Anne Frank* แทนการเล่าความเป็นไปในที่หลบภัยอันแสนจืดชืด ไม่มีอะไรแปลกใหม่ แอน แฟรงค์นำเสนอกิจวัตรประจำวันของตนในรูปแบบแผ่นพับแนะนำการท่องเที่ยว ณ สถานตากอากาศที่จัดไว้รับรองเฉพาะชาวยิว แอนได้ใช้อารมณ์ขันเนรมิตให้ที่หลบภัยอันแสนคับแคบ ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกกลายเป็นรีสอร์ทกลางกรุงอัมสเตอร์ดัมที่แวดล้อมไปด้วยแมกไม้ พร้อมอาหารเพื่อสุขภาพที่ปลอดไขมัน ทั้งยังไม่ต้องกังวลเรื่องขาดการติดต่อกับโลกภายนอกเพราะมีศูนย์วิทยุที่ทันสมัย ฯลฯ การนำเอาความน่าเบื่อและความไม่สะดวกต่างๆ ที่ต้องเผชิญทุกวันมาล้อเลียนทำให้ความเจ็บเหงาและจำเจกลายเป็นเรื่องตลกขึ้นมาได้ด้วยพรสวรรค์และการรู้จักมองโลกในแง่ดีของแอน

Prospectus and Guide to the "Secret Annexe."

Special institute as temporary residence for Jews and such like.

Open all the year round. Beautiful, quiet, free from woodland surroundings, in the heart of Amsterdam. Can be reached by trams 13 and 17, also by car or bicycles, in special cases also on foot, if the German prevent the use of transportation.

(...)

Special fat free diet.

Holidays : (outside the home) postponed indefinitely.

Use of Language : Speak softly at all times, by order ! All civilised language are permitted, therefore no German ! (...) (*The Diary of Anne Frank*, 1990: 42-43)

เห็นได้ว่าแม้แอนจะมองโลกในแง่ดีแต่ก็อดไม่ได้ที่จะประชดประชันเสียดสีชาวเยอรมันไว้ในอารมณ์ขันของตน โดยเสียดสีว่าภาษาเยอรมันเป็นภาษาของพวกเขาไร้อารยธรรม

กุยโค ถือเป็นตัวละครที่โดดเด่นที่สุดในเรื่องอารมณ์ขัน เพราะตั้งแต่ต้นเรื่อง กุยโคได้ใช้มุขตลกและบุคลิกที่มีชีวิตชีวาเฉพาะตัวอันเป็นพรสวรรค์ส่วนบุคคลที่ยากจะลอกเลียนแบบเอาชนะใจคอราซึ่งมีเชื้อสายอารยันจากตระกูลมั่งคั่งและมีเกียรติ จนเธอยอมละทิ้งฐานะทางสังคมมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและยอมเสียดวงตัวเองเข้าค่ายกักกันพร้อมสามีและลูก แม้ว่าจะไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีเรียกตัวก็ตาม อารมณ์ขันของกุยโคมิได้พิชิตใจภรรยาสำเร็จเท่านั้น แต่ยังสามารถพิชิตข้อกังขาในใจลูกชายของเขาได้เช่นกัน โจชัวเล่าให้ผู้เป็นพ่อฟังว่าได้ยินผู้ถูกกักกันด้วยกันคุยกันว่าพวกเขาเห็นว่าที่ให้นำชาวิวไปทำกระดุม สบู่ และอบเป็นอาหารในเตาอบ แม้ว่าสิ่งที่โจชัวพูดจะฟังดูเป็นเรื่องเหลวไหลและคงไม่มีใครเชื่อหากได้ยินเรื่องดังกล่าวก่อนที่จะถูกจับเข้าค่ายกักกัน ทั้งๆที่รู้ย่อมดีกว่าสิ่งที่ลูกชายพูดเป็นเรื่องจริง แต่กุยโคก็จำเป็นต้องกลบเกลื่อนว่าสิ่งที่โจชัวรู้มานั้นเป็นเพียงเรื่องหลอกล่อเด็กที่ไร้สาระ โดยการให้มุขตลกเข้าช่วยทำให้อารมณ์ที่ตึงเครียดของเด็กน้อยคลายลง นอกจากจะให้อารมณ์ขันแล้ว มุขตลกของกุยโคยังประชดประชันชะตาชีวิตของชาวิวที่ตกเป็นเหมือนสินค้าที่รัฐสามารถแปรรูปได้ตามใจชอบไม่ว่าจะเป็นสบู่ กระดุมหรืออาหาร มุขตลกนี้ทำให้ภาพการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์จนเหลือเท่ากับสิ่งของได้อย่างหลักแหลม เพราะขณะที่ผู้อ่านนึกขึ้นกับสิ่งที่ตัวละครทั้งสองพูดและต้องจุกคิดถึงความโหดร้ายในค่ายกักกันที่สามารถทำให้มนุษย์ไม่เหลือสภาพความเป็นมนุษย์ได้

He smiles,

Buttons and soap. Right. And tomorrow morning I'm washing my hands with Bartholomew and buttoning my jacket with Francesco and my vest with Claudio...

He is laughing as he pulls a button off his jacket and lets it fall to the floor.

"They cook us in the ovens? I've heard of a wood burning oven, but I never heard of people-burning oven. Oh, I'm out of wood' pass me that lawyer over there! No, that lawyer's no good, he's not dry! Come on, Joshua, get with it! Let's get serious now. Tomorrow morning there's a sack race with the bad guys, and you..." (*Life Is Beautiful*, 1998 : 131-132)

ในเรื่อง *I Have Lived a Thousand Years Growing up in the Holocaust* ขณะที่ย้ายค่ายใหม่จากเอาชวิทซ์ไปฮังการี เจ้าหน้าที่ชาวเยอรมันได้ถามผู้ถูกกักกันถึงสัมภาระที่พวกเขาำติดตัวมา เจ้าหน้าที่ได้รับคำตอบว่าพวกเขาไม่มีอะไรติดตัวมาเลย ผู้ถูกกักกันชายชาวฮังการีเรียนได้สัพพอกให้ล่ำมบอกกับเจ้าหน้าที่ว่าสัมภาระจะตามมาในรถไฟอีกขบวน ซึ่งก็เรียกเสียหัวเราะจาก

คนอื่นๆ ที่รอเข้าแถวอยู่ ในครั้งนี้ มุขตลกดังกล่าวได้สร้างความบันเทิงให้แก่ตัวละครในเรื่องและผู้อ่านอย่างแท้จริง ถ้ามองอีกแง่หนึ่ง จะพบว่าความขบขันในครั้งนี้มีที่มาจากความโหดร้ายของผู้ถูกกักกันที่ถูกลิดรอนสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินอีกเช่นเดิม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ามุขตลกดังกล่าวเป็นตลกร้าย (black humour) ที่ตัวละครซึ่งมองโลกในแง่ดีได้สร้างขึ้นในช่วงเวลาที่คับขัน

Wisecracks begin to fly.

“My luggage is being sent special delivery.”

“Oh I forgot my golf clubs in Auschwitz !”

Laughing is breaking up the lines.

(*I Have Lived a Thousand Years Growing up in the Holocaust*, 1999: 144)

อาจฟังดูคลั่งและไม่เข้ากันที่นำอารมณ์ขันมาใช้ในวรรณกรรมล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวซึ่งมีน้ำเสียงของเรื่องไปในทำนองที่ขวนขวายและดิ่งเครียด แต่อารมณ์ขันนี้ได้สร้างสีสันให้กับเรื่อง ทำให้เนื้อเรื่องไม่หนักจนเกินไป เนื่องจากผู้อ่านได้พักจากความทรมานของตัวละครมาสู่เสียงหัวเราะที่บ่อยครั้งออกไปในทำนองเยาะเย้ย ทั้งยังสร้างความสมจริงให้แก่เนื้อเรื่องเพราะชีวิตย่อมประกอบไปด้วยส่วนที่ก่อกวนและผ่อนคลายสลับกันไปตามจังหวะชีวิตที่มีทั้งดีและร้ายสลับกัน อารมณ์ขันที่ปรากฏในวรรณกรรมที่เลือกศึกษา มักใช้เพื่อจุดประสงค์สำคัญคือเพื่อเสียดสีหรือเป็นตลกร้าย (Black Humour) และเพื่อคลายบรรยากาศความดิ่งเครียดของเรื่อง

4.4 จินตนาการและความหลง

ตัวละครมักใช้จินตนาการเพื่อหวนรำลึกถึงความสุขในอดีต คนที่ตนรักและอาหาร ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่พวกเขาขาดไปและไม่รู้ว่าเมื่อใดจะได้พบอีก ความปรารถนาของพวกเขากลายเป็นความจริงอย่างง่ายดายโดยผ่านจินตนาการ นอกจากจะจินตนาการถึงอดีตแล้ว การจินตนาการถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึงก็เป็นเรื่องล่อใจให้มีกำลังใจอดทนรอคอยความสุขในภายหน้า

ในเรื่อง *Life Is Beautiful* อนาคตอันว่างเปล่าและคู่มือที่ทำว่าจะมาไม่ถึงของกุยโดได้ถูกแต่งแต้มด้วยจินตนาการอันเกิดจากความรักและความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับคนที่รักอย่างอบอุ่น ตามประสาพ่อแม่ลูกเหมือนเมื่อครั้งอดีต แม้ว่าในปัจจุบัน สิ่งที่เขาเห็นตรงหน้าจะเป็นซากมนุษย์ก่ายกองกันราวกับภูเขาก็ตาม

“Tomorrow morning Mommy’s going to wake us up with a nice cup of warm milk and some cookies. First we’ll eat, then I’ll make love to her two or three times...” (*Life Is Beautiful*, 1998 : 147)

แอน แฟรงค์ สาวน้อยผู้มากไปด้วยความใฝ่ฝันไม่เคยหยุดจินตนาการถึงอนาคตของตน แม้ว่าจะอยู่ในที่หลบซ่อนซึ่งตัดขาดจากโลกภายนอก เธอยังคงคาดฝันว่าจะได้ศึกษาต่อจนจบ มีอาชีพเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักเขียน ด้วยเหตุนี้ แอนจึงยังคงใช้เวลาช่วงกลางวันเรียนหนังสือ กับพี่สาวและพ่อในที่ซ่อนด้วยความตั้งใจ

And now it’s all over. I must work, so as not to be a fool, to get on, to become a journalist, because that’s what I want! I know that I can write, a couple of my stories are good, my descriptions of the “Secret Annex” are humorous, there’s a lot in my diary that speaks, but whether I have real talent remains to be seen.

(*The Diary of Anne Frank*, 1990 :161-162)

แอนยังมีวิธีการนำเสนอจินตนาการของคนด้วยการเขียนซึ่งเป็นสิ่งที่เธอชื่นชอบที่สุดจนกล่าวได้ว่าการเขียนเป็นปัจจัยที่ห้าในชีวิตของแอน นอกเหนือไปจากอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เนื่องจากการเขียนเป็นการสันทนาการอย่างหนึ่งซึ่งสามารถปลดปล่อย แอนจากอารมณ์และสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นความเครียด ความกลัว ความเศร้า ความเบื่อและความว้าเหว่ แอนเห็นว่าการเขียนเป็นเพื่อนที่แท้จริงเพียงสิ่งเดียวซึ่งเธอสามารถเชื่อถือได้อย่างแท้จริง

I hope I will be able to confide every thing to you, as I have never been able to confide in everyone, and I hope you will be a great source of comfort and support.

(...)

I can shake off everything if I write ; my sorrow disappear, my courage is reborn. But, and that is the great question, will I ever be able to write anything great, will I ever become a journalist or a writer ? I hope so very much, for I can recapture everything when I write, my thoughts, my ideals and my fantasies.

(*The Diary of Anne Frank* . 1990: 162)

งานเขียนและจินตนาการของแอนนำความสุขมาให้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้าของผลงานเอง และ สมาชิกที่หลบภัยลับคนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน

My work, my hope, my love, my courage keep me from complaining. (172)

I have written a lovely story called "Blur, the Explorer," which pleased the three to whom I read it very much. (177)

ไม่เพียงแต่การจินตนาการถึงอนาคตเท่านั้น การจินตนาการย้อนกลับไปหาอดีตอันเป็นสุขก็เป็นอีกทางเลือกที่ช่วยโจเซฟ เมื่อรัฐบาลเยอรมันได้ขับไล่และออกตรวจค้นตามบ้านเรือนชาวยิว โจเซฟ เบาและน้องชายจำเป็นต้องหนีไปหลบซ่อนในป่า ในระหว่างนั้น พวกเขา มักจินตนาการถึงอดีตที่มีความสุขและแลกเปลี่ยนเรื่องซ้ำกันเป็นการผ่อนคลาย

To keep our spirit up, we chatted about the pleasure of life before the war. We tried exchanging jokes and even managed to laugh a little.

(*Dear God, Have You Ever gone Hungry?*, 1998: 8)

การจินตนาการถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่มชื่นใจมิได้จำกัดอยู่เพียงการคิดคำนึงถึงอนาคตที่ยังไม่ถึงหรืออดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว แต่ยังสามารถครอบคลุมถึงเรื่องที่อยู่ใกล้ไม่ถึง เช่น อาหาร การกิน เนื่องจากไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าอาหารนำมาซึ่งความสุข ทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ขาดเสียมิได้ แต่ทว่าภายในค่ายกักกันนั้นมีปัญหาความอดอยากอย่างหนัก ด้วยเหตุนี้ นายแพทย์แฟรงค์ซ์ จากเรื่อง *Man's Search for Meaning* และผู้ร่วมชะตากรรมจึงมักแลกเปลี่ยนเมนูอาหารกัน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ทั้งยังเป็นการสร้างความน่าพิสมัยในชีวิต ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะรอคอยจนถึงวันที่จะได้ลิ้มรสอาหารที่จินตนาการถึง

(...) prisoners when they happened to work near each other and were, for once, not closely watched. They would immediately start discussing food? (...) They would exchange recipes and plan the menu for the day when they would have reunion. (*Man's Search for Meaning*, 1970: 28)

การแลกเปลี่ยนสูตรอาหารเป็นวิธิตลายความหิวและฆ่าเวลาที่ปรากฏในเรื่อง *All But My Life* เช่นกัน เกอร์คาได้ฟังการสนทนาดังกล่าวในขณะที่หิวจัดจนแทบท้อง แต่จำต้องข่มใจคิดว่าความหิวนั้นไม่ต่างกับการที่ขาหักซึ่งในที่สุดจะหายไปตัวเองในที่สุด

Our food was meager. Hungry and without anything to do, the girl began to speak of food, exchanging recipes for the riches pastries. (...) I tried to tell

myself that the the gnawing pain in my belly was just like a broken leg, I had to stand the pain, and in time it would get better. (*All But My Life*, 1999: 195)

การสร้างสถานการณ์ฝันร้ายผู้อื่นและจินตนาการเป็นของตัวเองนั้น เนื่องจากเรื่องลวงที่แบบเนี่ยมันมีที่มาจากจินตนาการที่สร้างสรรค์ จินตนาการและความใฝ่ฝันถึงสิ่งที่ปรารถนาเป็นการปลดปล่อยตัวเองจากภาวะที่กดดันไปสู่สิ่งที่พึงพอใจ ถือเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะสร้างความสุขสมหวัง ทำให้ได้ผ่อนคลายและมีกำลังใจที่จะอดทนต่อความทรมาน จินตนาการและการหลอกตัวเองด้วยการปฏิเสธความจริงแลดูคล้ายน้ำกับปลาคือไปด้วยกันในลักษณะพึ่งพาและแยกออกจากกันได้ยาก การหลอกตัวเองเป็นเพียงการหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาด้วยการใช้จินตนาการเข้ามาบดบังความหม่นหมอง แต่มันได้ทำให้ตัวละครปลดปล่อยพันธนาการทางจิตใจอย่างแท้จริง ทว่าเป็นการบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้ตัวละครสามารถถอยห่างจากวิกฤตการณ์ที่บีบคั้นร่างกายหรือจิตใจ การหลอกตัวเองจึงเป็นการยุติปัญหาและความตึงเครียดได้ชั่วคราว

วันแรกที่ค่ายเอชวีวิทซ์ เอลิต้องตกตะลึงเมื่อเห็นเด็กทารกถูกโยนเข้ากองไฟซึ่งไม่ต่างจากไฟนรก ภาพนรกที่เคยได้ยินจากคำบอกเล่าได้กลายเป็นจริงต่อหน้าเอลิ เอลิไม่สามารถทนเห็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมดังกล่าวได้ แต่ก็ไม่สามารถช่วยทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นได้เช่นกัน ในวินาทีนั้น สิ่งเดียวที่เด็กชายอายุ 13 ปีอย่างเขาทำได้ก็คือ หลอกตัวเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีใช้ความจริง หากแต่เป็นเพียงฝันร้าย

A lorry drew up at the pit and delivered its load-little children. Babies! Yes, I saw it - saw it with my own eyes...those children in the flames. (...) No, none of this could be true. It was a nightmare. Soon I should wake with a start, my heart pounding, and find myself back in the bedroom of my childhood, among my books. (*Night*, 1982: 30)

ภาพที่เอลิ ได้พบนั้นมีใช้เพียงการสังหารหมู่ทารกชาวยิวอย่างเลือดเย็น หากแต่ยังเป็นการทำลายจิตวิญญาณและความหวังของเอลิรวมทั้งชาวยิวคนอื่นๆที่ได้เผชิญกับเหตุสยของชาวยิวดังกล่าว เนื่องจากเด็กเป็นตัวแทนของความหวังและอนาคต ทั้งยังเปราะบางเกินกว่าจะถูกดึงเข้ามาเป็นเหยื่อของการล้างเผ่าพันธุ์ แต่ความหวังและอนาคตน้อยๆเหล่านี้กลับต้องมาพบจุดจบที่แสนเอน็จนน่าออย่างไม่น่าเชื่อ เพียงเพราะพวกเขาเกิดมาผิดที่และเวลา

การหลอกตัวเองเพื่อหนีจากความโหดร้ายเป็นวิธีที่เอลิเลือกใช้บ่อยครั้ง เมื่อเพื่อนผู้ถูกกักกันซีให้ดูปล่องไฟพร้อมกับส้ำทับว่านั่นคือจุดจบของชาวยิว เอลิตกใจกลัวจนตัวแข็งและหันกลับไปใช้กลวิธีในการบรรเทาทุกข์ให้กับตัวเอง นั่นก็คือ การลวงตนเองว่ากำลังตกอยู่ในฝันร้ายที่ไกลเกินจะจินตนาการถึง

(...) “You’re going to be burned. Frizzled away. Turn into ashes.” He was growing hysterical in his fury. We stayed motionless, petrified. Surely it was all a nightmare? An unimaginable nightmare? (28)

ไม่เพียงตัวละครเด็กอย่างเอลิจากเรื่อง *Night* เท่านั้นที่เลือกใช้ความลวงเข้ามาแก้ปัญหาเฉพาะหน้า กุยโคพ่อผู้ห่มเทและรับผิดชอบต่ออบทบาทความเป็นพ่ออย่างน่านับถือก็ใช้ความลวงพาตัวเองหนีไปจากภาพสยดสยองที่เกิดขึ้นตรงหน้าเช่นกัน หลังจากแอบลอบพาโจชัวเข้าไปกินอาหารในงานเลี้ยงอาหารค่ำของเจ้าหน้าที่ชาวเยอรมันซึ่งกุยโคได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่บริการแล้ว กุยโคได้อุ้มลูกชายกลับโรงนอน แต่เพราะหมอกลงจัดทำให้หลงทางจนพบกับกองซากศพมหึมาราวกับภูเขามนุษย์ ในขณะที่โจชัวยังคงหลับอยู่อย่างมีความสุขในอ้อมแขนของผู้เป็นพ่อ โดยไม่รู้สิ่งที่เกิดขึ้น กุยโคเองรู้สึกพอใจที่เห็นลูกชายหลับสนิทจนไม่รู้ว่ากำลังหลงทางเช่นเดียวกับที่ไม่ต้องการให้โจชัวรับรู้ความเป็นจริงในค่ายกักกัน เขาต้องการให้ทุกอย่างในค่ายกักกันเป็นเพียงแค่ความฝัน เพื่อปกป้องลูกชายจากความโหดร้ายทั้งปวงที่ร้ายล้อมอยู่อย่างที่ตนพยายามทำมาตลอด

“Where are we ? I took a wrong turn, Joshua. Oh good - you’re asleep. Pleasant dreams. Maybe it’s really all a dream, Joshua...” (*Life Is Beautiful*, 1998: 147)

การหลอกตัวเองว่าสิ่งที่ทำร้ายความรู้สึกจนไม่สามารถรับได้นั้นเป็นเพียงความฝันเกิดขึ้นเช่นกันกับโจเซฟจากเรื่อง *Dear God, Have You Ever Gone Hungry?* เมื่อต้องพบกับความหายนะของบ้านเกิด เมืองปลาสโซวเดิมเป็นเมืองธุรกิจที่น่าอยู่ เต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและเป็นระเบียบ แต่หลังจากถูกยึดครองโดยประเทศเยอรมนีทุกอย่างก็ได้เปลี่ยนไป เมืองที่เคยน่าอยู่ดังกล่าวได้กลายเป็นนรกและคุกคุมขังชาวยิวนับไม่ถ้วน ทั้งทั้งเมืองเต็มไปด้วยความแออัดและความวุ่นวายภายในพริบตา สำหรับโจเซฟแล้ว ภาพบ้านเกิดได้เปลี่ยนไปเป็นฝันร้ายแทนความทรงจำที่สวยงามไปเสียแล้ว

To describe the Plaszow camp correctly is a task equal to single-handedly raising a skyscraper, a building filled with the suffering of thousands of Jews.

Good-bye ! You are leaving “My Plaszow,” as it is engraved in my mind and stored in my memory, as I keep living it over again in my constant nightmare.

(*Dear God, Have You Ever Gone Hungry?*, 1998: 156)

เมื่อถึงคราวไร้ทางออก ตัวละครมักหันเข้าหาการหลอกตัวเอง เพราะเป็นวิธีการที่เป็นไปได้ทางเดียวที่เหลืออยู่ ในเรื่อง *The Cage* ระหว่างการต่อสู้อย่างดุเดือดระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและอักษะ มีการใช้อาวุธหนักนานาชนิดรวมทั้งการทิ้งระเบิดทางอากาศไม่เว้นแต่ละวัน และยิ่งรุนแรงขึ้นเมื่อสงครามใกล้สงบ แม้จะหวาดกลัวอันตรายจากการสู้รบสักเพียงใด แต่ผู้ถูกกักกันก็ไม่สามารถหลบหนีไปหาที่กำบังที่ปลอดภัยได้เพราะถูกขังอยู่ในค่ายกักกันซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการโจมตีทางอากาศเช่นกัน วิธีเดียวที่จะพอทำให้คลายความกลัวได้ก็คือ หลอกตัวเองว่าเสียงระเบิดนั้นเป็นเสียงดนตรี แม้จะเป็นการหลอกตัวเองที่ไม่สมเหตุผลและเป็นไปได้อย่างที่จะเชื่อเช่นนั้น แต่วิธีดังกล่าวก็เป็นทางเลือกเดียวที่สามารถทำได้เพื่อคลี่คลายความกดดัน

“Those are not just bombs you hear outside. They’re music to ease our pain. Someone is fighting the Nazis. Someone is fighting for our lives. Those sounds are Chopin’s music! not bombs (...).” (*The Cage*, 1986: 165-166)

เหตุที่ตัวละครมักบอกตัวเองว่าประสบการณ์อันเจ็บปวดที่ตามหลอกหลอนทำร้ายจิตใจเป็นเพียงความฝันนั้นเป็นเพราะความฝันมิใช่เรื่องจริง ทั้งยังจบลงในเวลาอันสั้นและรวดเร็วเพียงเมื่อลืมตาตื่นเท่านั้น การใช้ความลวงปลอมประโลมใจตัวเองเช่นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อตัวละครประสบกับชะตากรรมที่ทนได้ยากเกินกว่าจะสามารถมองโลกในแง่ดีได้อีกต่อไป การหลอกตัวเองเช่นนี้จะทำให้ตัวละครมีความหวังว่าสักวันความทรมานของตนจะยุติลงเช่นเดียวกับภาพฝันร้าย ทำให้พอมีกำลังใจที่จะทนความกดดันต่อไปเพื่อความสุখেที่อาจรออยู่ข้างหน้า

นอกจากการหลอกตัวเองแล้ว การหลอกคนอื่นก็ยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งซึ่งช่วยให้เกิดการรอดชีวิตได้ราวกับปาฏิหาริย์ และแทบไม่น่าเชื่อว่าการพูดปดซึ่งถือเป็นสิ่งที่ขัดกับค่านิยมทางสังคมและบรรทัดฐานของศาสนาจะนำมาซึ่งทางรอด จากการสำรวจพบว่าตัวละครเอกจากวรรณกรรม 3 เรื่องคือเรื่อง *All But My Life* เรื่อง *Jacob the Liar* และเรื่อง *Life Is Beautiful* ได้ใช้ความลวงหรือการพูดเท็จเพื่อเจตนาที่แตกต่างกันไป แต่นำไปสู่ผลลัพธ์เดียวกันคือ ทำให้เกิดกำลังใจและความหวังที่จะอยู่ต่อไปเพื่อรอคอยสิ่งที่ตนเองปรารถนาสูงสุด

หลังจากเห็นเพื่อนร่วมชะตากรรมตายไปเรื่อยๆ คนแล้วคนเล่าราวกับใบไม้ร่วง ด้วยความเป็นคนมีพื้นฐานจิตใจดีงามและมีมุทิตาจิตคือมีความสุขที่จะเห็นผู้อื่นเป็นสุข เห็นได้จากที่เกอร์ดามักเป็นหัวเรือใหญ่ในการจัดงานรื่นเริงภายในค่ายกักกัน ซึ่งนำความปลื้มปิติมาให้เกอร์ดามือเห็นใบหน้ายิ้มแย้มของผู้ถูกกักกันอื่นๆ เธอจึงตัดสินใจปล่อยข่าวลือว่าอีกไม่นานสงครามก็จะยุติ

I went over to a group of girls and swore them to secrecy. This, I knew, would be the best way to broadcast news. Then I told them that I knew from a sure source that the war was going to be over in a couple days. It could take a week or so, at the very most. To make my story better, I threw in a few figures about American divisions, tanks, and planes. The Germans were retreating. They wouldn't kill us now ; They were too frightened. (*All But My Life*. 1999 : 198)

ในเรื่อง *Jacob the Liar* ด้วยความเป็นสุขใจที่ทราบข่าวชัยชนะของกองทัพรัสเซียที่สามารถพิชิตเมืองเบซันนิกา ซึ่งอยู่ห่างจากเกิดโคของเจ็คอบไปเพียง 250 ไมล์ กอปรกับความรื่นรมย์ขณะที่กำลังขโมยมะเขือเทศทำให้เจ็คอบปลั่งปากโกหกมิซาเพื่อนคู่หูไปว่าตนมีวิทยุเพื่อให้ข่าวของตนฟังดูน่าเชื่อถือ เพราะไม่มีเวลาอธิบายให้ฟังว่าตนบังเอิญถูกเรียกเข้าไปในกองบัญชาการทหารเยอรมันเพื่อรับโทษ เนื่องจากออกนอกที่พัคหลังเวลาที่กำหนด เป็นเหตุให้ได้ยื่นข่าวดังกล่าวจากวิทยุของทหาร เจ็คอบตั้งใจว่าจะเล่าความจริงให้ฟังภายหลัง แต่เมื่อเห็นสีหน้าที่มีความสุขของมิซา เจ็คอบก็ต้องเปลี่ยนใจ เพราะไม่ต้องการทำลายช่วงเวลาที่มีความสุขนั้น

การโกหกของเจ็คอบจำต้องดำเนินต่อไปเพื่อแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าจนเรื่องราวลูกกลามข่าวการมีวิทยุได้แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วราวกับไฟลามทุ่ง ทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆ ตามมาด้วยเหตุนี้ เจ็คอบจึงต้องพูดต่อมาอีกเรื่อยๆ เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของตัวเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือเจ็คอบโกหกเพื่อให้รอดพ้นจากการเป็นคนโกหก และต้องพูดโกหกเพื่อความจริงไม่เป็นเรื่องโกหก หากเขาไม่รับสมอ้างว่ามีวิทยุ ข่าวความปราชัยของทหารเยอรมันย่อมกลายเป็นเพียงข่าวโคมลอย ทั้งที่เป็นเรื่องจริง อีกทั้งยังต้องโกหกเพื่อความสุขของคนอื่น วันหนึ่งๆ ของเจ็คอบต้องหมดไปกับการคิดดูข่าวความคืบหน้าในทางที่ดีของสงคราม สาเหตุที่ข่าวของเขาได้รับความเชื่อถือเป็นเพราะข่าวนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้และความพึงพอใจของผู้รับสาร เนื่องจากความหวังได้บดบังความสงสัยทุกอย่างจนทำให้เรื่องยกมณของเจ็คอบไร้ช่องโหว่

Doubt had so far not arisen merely because hope had made the people blind and stupid. (*Jacob the Liar*, 1996: 126)

เจ็อบสร้างข่าวลือเพื่อตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ โดยเลือกที่จะให้เมืองโทโบลินได้รับอิสรภาพ เนื่องจากเมืองดังกล่าวอยู่ห่างจากเมืองเบชันนิกาซึ่งทหารรัสเซียเพิ่งยึดได้ไม่มากนัก และที่สำคัญ ป้าของมิชา เพื่อนรักของเขาก็อาศัยอยู่ในเมืองดังกล่าว

Tobolin, in turn, resists for three days ; it is surrounded, softened up by the artillery, and stormed by the infantry. In a hopeless situation Major Karthaeser, a splendid name with a credible rank, signs the document of surrender : Tobolin is liberated. Incidentally that will please Mischa-he had an aunt living there (...). (127)

เจ็อบสร้างสถานการณ์ว่าคนกำลังเปิดวิทยุให้ลิลาฟังการสัมภาษณ์ประธานาธิบดีเชอร์ชิลล์เป็นภาษาอังกฤษถึงสถานการณ์แนวหน้าซึ่งทหารเยอรมันกำลังจะเพลี่ยงพล้ำ การอุปโลกน์เหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นมาทำได้อย่างง่ายดาย เพราะลิลาไม่เคยมีโอกาสดูฟังหรือเห็นวิทยุมาก่อน ทั้งยังเด็กเกินไปที่จะเข้าใจภาษาอังกฤษ

A fingernail flicks against the bucket, that's how radios are switched on, then the air is filled with buzzing and whistling.

(...)

Then the announcer release the microphone and a man with a midlevel voice is heard, the reporter : "Good evening, Mr.Churchill."

Then Cherchill himself, in a very deep voice and with a noticeable foreign accent : "Good evening one and all."

(...)

Churchill (somewhat embarrassed): "Oh, well, things are progressing nicely on all fronts. It is fairly obvious that the Germans won't be able to hold out much longer."

Reporter : "Wonderful !"

A fingernail flicks against the bucket, that's how radios are switched off, and Jacob wipes the sweat from his forehead. (*Jacob the Liar*. 1998: 140 - 141)

การสร้างสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นมาลวงลิลา ก็เพื่อสร้างความฝันของเด็กหญิงให้เป็นจริง ลิลาบังเอิญโชคร้ายที่เกิดมาในช่วงกวาดล้างชาวยิว จึงไม่มีโอกาสพบเห็นหรือฟังวิทยุซึ่งกลายเป็นสิ่งต้องห้ามซึ่งสามารถนำโทษตายมาให้ผู้ครอบครองชาวยิว ดังนั้น ลิลาจึงปรารถนาอยากฟังวิทยุสักครั้งแม้จะรู้ว่าโทษของผู้แอบมีและฟังวิทยุนั้นรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต เจ็อบเองก็กล้าพอที่จะเสี่ยงสร้างความลวงให้เด็กหญิงเชื่อว่าคนมีวิทยุจริงๆ แม้จะอันตรายสักเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะความรักความผูกพันที่มีต่อลิลาถึงแม้ว่าทั้งคู่จะไม่ใช่มิตรคู่กัน โดยสายเลือดก็ตาม จะเห็นว่าเหตุ

งูใจในการโกหกของเจ็อบนั้นใกล้เคียงกับกูดคือ เกิดจากความรักและต้องการเห็นคนที่ตนรักเป็นสุข แม้ต้องแลกด้วยชีวิตตัวเองก็ตาม สัญชาตญาณแห่งความเป็นพ่อทั้ง โดยสายโลหิตและความผูกพันได้ผลักดันให้ตัวละครทั้งคู่จำเป็นต้องกลายเป็นนักโกหกด้วย ทั้งเจ็อบและกูดได้บรรจงสร้างความลวงที่สวยงามเท่าที่ตัวเองจะทำได้ในเวลานั้นให้แก่คนที่ตนรัก

แม้ว่าลินา เด็กหญิงในปกครองของเจ็อบ และโจชัว ลูกชายของกูดจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือเป็นเหยื่อความลวงอันเกิดจากความรัก แต่ตัวละครทั้งสองกลับมีมุมมองเกี่ยวกับการล้างเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เนื่องจากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวไม่เหมือนกัน ลินารับรู้ชะตากรรมของชาวยิวอย่างตรงไปตรงมาในขณะที่โจชัวได้รับข้อมูลที่บิดเบือนจนไม่เห็นเค้าความจริง

กูดโกหกเพื่อสร้างกำแพงล้อมรอบ โจชัวจากความเป็นจริงในค่ายกักกัน โดยมีเจตนาคือช่วยป้องกันโจชัวจากความโหดร้ายของกระบวนการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีทัศนคติเกี่ยวกับการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวที่แตกต่างไปจากตัวละครเด็กอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นลินา จากเรื่อง *Life Is Beautiful* แอน แฟรงค์ จากเรื่อง *The Diary of Anne Frank* เอลิ วิเชล จากเรื่อง *Night* และเอลลี จากเรื่อง *I Have Lived a Thousand Years Growing up in the Holocaust* ตัวละครเด็กส่วนใหญ่มีมุมมองเกี่ยวกับการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวไปในทำนองเดียวกันคือ ไม่เห็นด้วยกับเหตุการณ์ดังกล่าว ทั้งยังเคยสัมผัสและรับรู้ถึงระสาคความทรมานจากเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นจริง อาทิ แอน แฟรงค์ถึงกับกล่าวว่าตนรับรู้ถึงความหายนะของโลกและความทรมานของคนนับล้าน

I see the world gradually being turned into a wilderness, I hear the ever-approaching thunder, which will destroy us too, I can feel the suffering of millions. (...) (*The Diary of Anne Frank*, 1990: 216)

กูดได้ใช้ความลวงสร้างโลกที่สวยงามอันเป็นโลกเฉพาะตัวให้แก่โจชัวต่างหาก ทำให้ตัดขาดจากความเป็นจริงในค่ายกักกัน การสร้างความลวงให้เป็นความจริงนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เพราะต้องอาศัยจินตนาการและอารมณ์ขันอย่างมหาศาลในการสร้างโลกที่สวยงามท่ามกลางความน่าสยดสยองเพื่อ โอบอุ้มเด็กน้อยไม่ให้มีโอกาสมสัมผัสกับความความกลัวและความตายที่รายล้อมอยู่ กูดต้องตอบคำถามมากมายของโจชัว ทุกคำถามล้วนเป็นเรื่องจริงที่นำความหดหู่หม่นดำลงใจในการมีชีวิตมาให้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการนามนุษย์มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม อาทิ กระดุม สบู่หรืออาหาร แต่ด้วยลักษณะตัวละครที่มีอารมณ์ขันและมีไหวพริบดี ที่สำคัญที่สุดคือความเป็นพ่อทำให้กูดสามารถทำให้ทุกคำตอบซึ่งเป็นเรื่องโกหกตรงข้ามกับความจริงกลายเป็นเรื่องจริงขึ้นมาได้ในบัดดล

นอกจากโกหกโจชัวแล้ว กุยโคยังต้องโกหกทหารเยอรมันเพื่อสร้างความลวงที่สมจริงยิ่งขึ้นให้กับเด็กน้อย เมื่อทหารเยอรมันประกาศหาล่ามจากผู้ถูกกักกันที่สามารถพูดภาษาเยอรมันและอิตาเลียนได้ กุยโครีบอาสาทำหน้าที่ดังกล่าวทันที แม้จะอดกล้มไม่ได้ว่าทหารเยอรมันอาจจับได้ว่าเขาไม่รู้ภาษาเยอรมันเลย แต่ด้วยพลังและสายใยรักที่มีต่อโจชัวทำให้เขาต้องทำหน้าที่นี้เปลี่ยนแปลงสารโดยไม่ทันตั้งตัว

CORPORAL (in German)

There are three very important rules. One : Never attempt escape. Two : Obey all orders without asking questions. Three : Any attempt at organized riot will be punished by hanging.

(loudly)

Is it clear ?

GUIDO

You can lose all your points for any one of three things. One : If you cry. Two : If you ask to see your mother. Three : If you are hungry and ask for snack !

(loudly)

Forget it !

(...)

CORPORAL (in German)

When you hear this whistle ...

He sticks his fingers in his mouth and imitate the whistle.

CORPORAL(in German)

...every one out off the dormitory immediately !

Guido sticks his fingers in his mouth .

Guido

Never ask for lollipops !You can't have any. They are for us only.

(...)

Joshua's face has completely new expression on it.

He is absolutely convinced that all this is one big game.

(Life Is Beautiful, 1998): 110 - 113)

จะเห็นว่าการแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าโดยการบิดเบือนความจริงของกุยโคในครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้เนื่องจากความกล้าหาญจนไม่มีใครคาดถึง กุยโคกล้าเสี่ยงชีวิตพูดเท็จ แม้รู้ว่าความตายเกิดขึ้นอย่างง่ายดายในค่ายกักกันโดย เฉพาะผู้ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ไม่มีใคร

คาดถึงว่ากยูโคจะกล้าแปลงสารจนไม่เหลือเค้าเดิมแม้แต่น้อยค่อนหน้าชาวอิวทั้งค่ายและนายทหารเยอรมัน จึงไม่มีผู้ถูกกักกันคนใดซักถามข้อสงสัย แม้ว่าจะไม่เข้าใจสิ่งที่กยูโคพูด ความลับที่กยูโคพูดภาษาเยอรมันไม่ได้จึงไม่ถูกเปิดเผย และที่สำคัญที่สุด การสร้างสถานการณ์ในครั้งนี้ของกยูโคยังนำความยินดีมาสู่ลูกชายของเขา ความรู้สึกรังเกียจค่ายกักกันได้กลายเป็นความท้าทายสำหรับโจชัว ค่ายกักกันอันเต็มไปด้วยความทรمانน่านับประการได้กลายเป็นสนามเล่นเกมสำหรับเด็กน้อยไปเสียแล้ว เห็นได้ว่าโจชัวได้รับข้อมูลที่บิดเบือน แต่ก็เป็นการบิดเบือนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงที่สำคัญกล่าวคือชีวิตในค่ายกักกันเป็นการต่อสู้เพื่อชัยชนะเช่นเดียวกับการแข่งขันในเกมกีฬา

การโกหกในครั้งนี้ของกยูโคทำให้บรรดาเจตนาอันสูงสุดคือ “ช่วยชีวิตโจชัว” แม้ตัวกยูโคเองจะต้องจบชีวิตในตอนท้ายจากน้ำมือของทหารเยอรมัน แต่เขาก็ได้ทำสิ่งที่ตนปรารถนาสูงสุดได้สำเร็จ มรณกรรมของกยูโคจึงถือว่าไม่ใช่สิ่งสูญเปล่า เพราะตลอดชีวิตที่เหลือของกยูโคได้อุทิศให้กับสิ่งที่เขาคิดความหวังไว้นั้นคือการรอดชีวิตของโจชัว

สถานการณ์ที่บีบคั้นจนไร้ทางออกอื่นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการโกหกเพราะไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า ผู้เขียนได้ปูเรื่องให้เกิดความกดดันและบีบคั้นจากเหตุการณ์ล้างเผ่าพันธุ์อย่างสมจริงเพื่อปิดช่องว่างไม่ให้เหลือทางเลือกอื่นในการคลี่คลายปัญหานอกจากการใช้ความลวง ในสถานการณ์ที่รายล้อมไปด้วยกลิ่นอายแห่งความตายและขาดแคลนคงไม่มีอะไรที่เกอรัดาจากเรื่อง *All But My Life* จะทำได้นอกจากปล่อยข่าวลือซึ่งเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ง่ายโดยไม่ต้องอาศัยสื่อประเภทอื่นเข้าช่วย นอกจากนี้คาบอกล่าปากต่อปากที่จะเป็นตัวกระจายข่าวไปอย่างรวดเร็ว เจ็อบจากเรื่อง *Jacob the Liar* ก็ถูกมัดมือชกให้ต้องโกหกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งเพื่อตนเอง คนที่รักและความสุขของผู้ร่วมชะตากรรมในเก็ทโต ส่วนกยูโคจากเรื่อง *Life Is Beautiful* ต้องโกหกเพราะเป็นวิธีเดียวที่สามารถเก็บลูกชายไว้ในโลกอีกใบหนึ่งภายในค่ายกักกัน ซึ่งตัดขาดจากการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว

เห็นได้ว่าบทบาทของความลวงในแต่ละเรื่องนั้นไม่เท่ากัน ความลวงอาจทำหน้าที่ซึ่งสำคัญน้อยที่สุดไปจนถึงเป็นตัวดำเนินเรื่อง นำผู้อ่านไปสู่แก่นของเรื่องโดยใช้กลวิธีที่นำเสนอ นั่นคือการพูดโกหกของตัวละคร เช่น การพูดปดของเกอรัดา มิได้มีผลต่อเนื่องเรื่องมากนักเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งในความพยายามหลายต่อหลายครั้งของเธอที่จะช่วยผู้ถูกกักกันคนอื่นๆ หากคัดเหตุการณ์นี้ออกไป เรื่องก็ยังคงดำเนินต่อไปจนบรรลุถึงแก่นเรื่องได้โดยที่สาระสำคัญของเรื่องไม่เสียไป ต่างจากการพูดโกหกของเจ็อบและกยูโค ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินเรื่อง

จนอาจกล่าวได้ว่าจะขาดเสียมิได้ เนื่องจากจะทำให้เรื่องไม่สมบูรณ์ ทั้งยังขาดความน่าสนใจ เนื่องจากวรรณกรรมทั้งสองเรื่องได้นำเอาการสร้างสถานการณ์เพื่อลวงคนอื่นมาเป็นจุดเด่น *Jacob the Liar* เปิดเรื่องตอนต้นอย่างราบเรียบด้วยการบรรยายถึงสภาพเกิดโตเช่นเดียวกับ *Life Is Beautiful* เช่นเดียวกับวรรณกรรมล้างเผ่าพันธุ์ส่วนใหญ่ที่เลือกศึกษาซึ่งมักเปิดเรื่องด้วยการพูดถึงชีวิตในเกิดโต ต่อด้วยความโหดร้ายทุกรูปแบบในค่ายกักกัน และจบลงด้วยการเข้าช่วยเหลือจากฝ่ายสัมพันธมิตรจนได้รับอิสรภาพ แต่วรรณกรรมทั้งสองเรื่องยังคงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นั่นก็คือใช้การพูดปดเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน ในการดำเนินเรื่องส่วนที่เข้มข้นและเคร่งเครียดขึ้น ต่อจากนั้นเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่ตามมาก็ล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพูดปดในตอนต้นเรื่อง จะเห็นว่าการโกหกของเจ็ค็อบและกุยโคเนาไปสู่แก่นของเรื่องก็คือ ติแผ่ให้เห็นความโหดร้ายของการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวและชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีความหวังว่าจะเป็นทางเดียวที่ช่วยประคับประคองร่างกายและจิตใจที่แตกสลายของเหยื่อการล้างเผ่าพันธุ์ให้มีกำลังใจที่จะมีชีวิต เนื่องจากการพูดปดของตัวละครทั้งคู่เป็นไปเพื่อจุดประสงค์เดียวกันคือบิดเบือนความรุนแรงของการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวให้กลายเป็นความตึงเครียดลง โดยการสร้างความหวังอันเป็นที่พึงสุดท้ายให้แก่คนที่ตนปรารถนาจะให้สามารถยืนหยัดต่อไปท่ามกลางความอามหิตของการล้างเผ่าพันธุ์

ไม่ว่าเกอร์ดา เจ็ค็อบ และกุยโคจะตัดสินใจพูดปดด้วยสาเหตุใดก็ตาม แต่พวกเขาก็ได้กลายเป็นผู้เสียสละทั้งโดยเจตนาและโดยบังเอิญ เนื่องจากผลของการโกหกของทั้งสามทำให้เกิดความหวังและแรงปรารถนาที่จะมีชีวิตซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางกระบวนการล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว โทษสถานเดียวของการประพฤติดนเป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิต่อต้านชาวยิวก็คือ การประหารชีวิต แต่ตัวละครทั้งสามก็เลือกที่จะเสี่ยงชีวิตซึ่งการกระทำดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่า

Not everyone knows the source of the report, the ghetto is too big for that, but the Russians are on everybody's mind. Old debts raise their head again, difficultly the debtors are reminded, daughters turn into brides, wedding are planned for the week before New Year's, people have gone staring mad, suicide figures have dropped to zero. (*Jacob the Liar*, 1996 : 67)

เห็นได้ว่าสิ่งที่ตัวละครต้องการคือการมีชีวิตอยู่ แต่การมีชีวิตอยู่ในเวลาที่รัฐบาลเยอรมันกำลังดำเนินนโยบายล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวอย่างเป็นทางการด้วยความโหดเหี้ยม โดยเฉพาะในค่ายกักกันนั้นถือเป็นการต่อสู้ที่ต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยไม่รู้จักจบสิ้น พวกเขาต้องเจ็บป่วยจากโรคระบาดและอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้พักผ่อนนอนหลับโดยเฉลี่ยอย่างมากที่สุดไม่เกินวันละ 4-5 ชั่วโมง และต้องทรมานกับความหิวโหย ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดเช่นนี้ไม่มีทางออกใดดีไปกว่าการใช้จินตนาการนำตนเองหลีกหนีไปจากความจริงที่เจ็บปวดในขณะนั้น เนื่องจากไม่มีใครสามารถจำกัดหรือจองจำอิสระทางความคิดของพวกเขาได้

แม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้คุมซึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นที่สุดในเรื่องของความโหดร้าย นำเสียดายว่าพวกเขาไม่สามารถอยู่ในโลกแห่งความฝันและจินตนาการได้ตลอดไป เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ปกติไม่สามารถอยู่ในโลกส่วนตัวของตนเองได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ พวกเขายังมักถูกปลุกให้ตื่นจากความฝันด้วยความกลัว ความวิตกกังวล และบ่อยครั้งด้วยความเจ็บปวดจากเสื่อ กระบอง และการถูกทำร้ายร่างกายในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย และที่สำคัญที่สุดคือ คนตายเท่านั้นที่ไม่ต้องตื่น ด้วยเหตุนี้ พวกเขาจึงต้องรู้จักเผชิญกับความจริง และวิธีที่จะเผชิญหน้ากับความจริงนั้น ไม่มีอะไรดีไปกว่าการยอมรับและพยายามมองหาเฉพาะแง่มุมที่ดีจากความจริงนั้น โดยอาศัยอารมณ์ขันเข้าช่วย นอกจากนี้ ยังต้องมีลักษณะพิเศษคือเป็นสุขง่ายและทุกข์ได้ยาก อีกนัยหนึ่งคือสามารถหาความสุขจากทุกสิ่งรอบตัวแม้จะเป็นสิ่งที่เล็กน้อยหรือนำมาซึ่งความทุกข์ในสายตาผู้อื่นได้ และที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดพวกเขาต้องมีศรัทธาในความหวัง

“As long as there is life, there is hope.” (*The Cage*, 1986: 264)